

ప్రతి దినము ప్రకటింపఁబడును. 310903

Vol. 11

ప్రకటము 11

చెన్న పట్టణము 1924 వ సం॥ మే నెల 3-వ తేది శనివారము
శ్రీ రక్తాక్షి నామ సంవత్సరము, చైత్రమాస బహుళ అమావాస్య 30.

No 23
సంచిక 20

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గాఢ గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతావత్తములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిక మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ నొప్పులకు సంజీవంతిది

కలన్యాల మాన్యును, జాయపుపోట్ల బాఘును,
చిర్కపు నొప్పుల బారబోలుచు, పోట్లగొట్టును.
బెయ్యకుల భేరించును వాపుల రూపుమాపును.
తగ్గును తగ్గించును గురదనుతొలగించును.

ఈమందును తుక్కుగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి కష్టభారములను తొలగించి దేహమున
కాఠోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేయును.
విదేశములలో కూడ బామరున్నారు.

1-నిడబ్బీతో నహా పీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండవలసిది.
అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి లేక నెం. 7 తంబుకెట్టిరీది మదరాసు.

విశాకు మంచి సమయము

మాకు ద్దేనిలు వచ్చునట్లు విస్తార ప్రసాదములు

తగ్గుదల ధర ప్రకారము

యిచ్చి వేయబడును

నేర్చుకో మీరు మావ ర్తకశాలకు వచ్చి, ధరల విషయమై తెలిసికొనవచ్చును

లేక

ధరలపట్టికకై వ్రాసిన పంపబడును.

స్నేన్సర్ అండు కో (లిమిటెడ్)

మద్రాసు.

అద్దరు చిన్నదియైనను లేక పెద్దదియైనను మిక్కిలి శ్రద్ధతో చేయబడును

పట్టులుతీర్చిన డైమండుగాజులు

3 నం॥ సవరములతో తయారగును జత 1 కి చేదారము 4 నం॥ మజారి రు॥ 10.

బోలు చేతి గొలుసులు

4 నం॥ సవరములతో తయారు చేయవచ్చును. తరుగునహా మజారి జత 1 కి రు॥ 14

గెట్టి గొలుసులు

5 నం॥ సవరముల వరకు తయారు చేయవచ్చును జత 1 కి మజారి రు॥ 10, 15 వరకు గలదు.

(5) 172 పుట్టులుగల అంగమైన మా క్యాటలాగు 1 కి ధర రు॥ 1-0-0.

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టి కంపెనీ నగపవర్తనలు, చైనాబాహురోడ్డు, మదరాసు.

క్రొత్తనాటకము! **రాజకళింగ గంగు** మంచినవలలు!

ఆంధ్ర దేశ రాజచంద్రుడగు కళింగ గంగు చరిత్రము!
ఆంధ్ర దేశ కవించంద్రుడగు వేములవాడ భీమకవిప్రభావము!

తెలుపునాటకరాజము. వెల 0-10-0 అణాలు. చందాదాపులకు 0-8-0
డిజైన్ ప్రసవలలు. సాంఘికనవలలు.

(1) పరిమళ 1-0-0 (3) నీరద 0-12-0
(2) సాధన 0-12-0 (4) ఆరణ్యిక 0-12-0
(5) రజని (బంకిమచంద్రుని నవల) రు 1-0-0

క్రొత్తక్యాటలాగు } ఆంధ్ర ప్రచారిణి గ్రంథనిలయము, కాకినాడ.
సిద్ధమైనది }

అత్యద్భుతకుమ్మరోగనివారిణి

కేట్లాగు యినాం! కాలవిమర్శన కేకుండా బౌద్ధధర్మమును సేవింపవచ్చును కేట్లాగు యినాం!!

రు॥ 116-0-0 లు బహుమానము గుణములేదని రుజువుచేయువారి కీయ్యబడును

ఈ దివ్యవృక్షము చిరకాల స్నేహముచే బిళ్ల గొప్ప ఘోషా మహాత్మునిగల యిది. ఇది సేవించిన ఎరువు, కలలు, రాశిచక్రపు మర్మము, తేజపు మొదలగు అద్భుత విశ్వాకోగములు. కృష్ణబ్రహ్మణ్య శేఖరండుట ఎట్లు బాంస ముఖము, అరకాళ్లు, అచేతులు, కిరీటగానండు చర్మము మొదలైనవాటిని ఖండించి కిరీటాంతిని కలుగ జేయును. వలకరిపోయిన కేట్లు యథా ప్రకారము కమ్మును. 1 నెలకు సరిపోవు బౌద్ధధర్మ రు॥ 8-0-0, 2 నెలలకు రు॥ 10-0-0, 3 నెలలకాదు వేరు. మాయాదేవుని కోరికలను బయలుదేరుచున్నది. బాగ్రత్త! మోసపోకుదు !!

సవాయిమాధరి:- ఈ మార్గము మాచే క్షయముగా కనిపెట్టుచున్నది. యిది 40 రోజులు సేవించిన పొక్కు, రొచ్చు చిట్ట 1 కి, అత్త, కొరకు, అంటి, మడుపు, కాటు కొమ్మటాకి చిదవ, బిడ్డ-మొదలగు ఎటుంటి సవాలుకోగ మొదలు నిజారింది, జీర్ణించిన సవామేమియును. మచ్చలు. కిరీటాంతులు దురదపోట్లు చీముకాదు, మేహరకాలములను ఖండించును. ఏవాధ్యయోగను గల వదననియెడల పొమ్మకాపను జేయుదును. 40 రోజులకు రు॥ 4-0-0.

ఎమ్. సుబ్బారెడ్డి ప్రొప్రైటరు, రెడ్డి అండుకంపెనీ గోపాలపురం, కొత్తపేటపొట్ట గోదావరిజిల్లా.

వేసవికి వెటవవలదు

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్య గారి

అమృతామలక కండ్లకు మెదడుకును చలననిచ్చి కేవల భయమును వెడలగొట్టును. సామాన్య కిరోగములను సేత్రకోగములను అంకుశము వంటిది. సీసా రు॥ 1-0-0.

జీవామృతము ఎండవేడిమిని తోవనియ్యదు. నిస్సత్తువను నిర్మూలించును. సరములను మెదడునకును పలుత్యమును బలమును ఇచ్చును. సీసా రు॥ 3-4-0.

భృగువటి విపరీతమును వేడిమిచేగలుగు సెగోగము మున్నగు వ్యాధులకు శ్రీహృదము. 24 మాత్రలు రు॥ 1-12-0.

ప్యాకింగు, పోస్టేజీ ప్రత్యేకము. క్యాటలాగు ఉచితము. ఇంకను ఆసక్తిమలగు ఆయావృద్ధ దివ్యవృద్ధములు గలవు.

తంజివిలాసము: **పండిట్** } **ఆయుర్వేదాశ్రమము**
మదరాసు. 41, ఆచారప్పకొవీధి, జి. టి. మదరాసు.

కన్నపురిలో ఏడంటి: } దాదా కంపెనీ, చైనాబాహురోడ్డు, జి. టి. మదరాసు.
స్వస్తి ఘోషి, పెద్దవీధి, తిరువల్లిక్కేడి, మదరాసు.

చెన్నపురి బజారు

మే నెల 3-వ తేది శనివారము

(1) ధాన్యములు

కందులు రు 1-కి రు 81-0-0	మొదలు 45-0-0
బియ్యము బస్తాలు	మొదలు
కునుమ తెనాలివి ,, ప 48 గలవి	రు 18-0-0
నెల్లూరివి ,, డిటా	,, 16-8-0 17-
డిల్లీవి ,, డిటా 48 గలవి	,, 16-8-0 1-
రాగులు రు. 164 బస్తా 1-కి	,, 8-12-0 9-
నవ్వులు ,,	,, 24-0-0 26-

(2) పప్పు ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి ర 208	రు 12-0-0 రు 15
నెనగలు ,, డిటా	,, 9-8-0 10-
పెసలు ,, డిటా	,, 10-12-0 11-0-0
మినుములు ,, డిటా	,, 12-8-0 13-12
ఉలవలు ర 164 ,,	,, 7-8-0

(3) నూనె వస్తువులు

నవ్వులు నూనె రు 1-కి	రు 1-8-0-0 170-
నెయ్యి మ 1-కి	,, 14-0-0 26-0-
కొండాపురం మేరు నెనగపప్పు రు 1-కి	,, 60-0-0 62-
యితర ప్రదేశము ,,	,, 55-0-0 58-
మేరు నెనగనూనె గానుగ రు 1-కి రు 188 మినుకానూనె	
అమడము నూనె రు 1-కి	రు 160-0-0 160-

(4) చిల్లర వస్తువులు

కాయపసుపు రు 1-కి	రు 165-0-0 170-0-
కూరపసుపు ,,	రు 125-0-0 120-0-
మిరపకాయలు (గుంటూరివి) రు 1-కి	రు 70-0-0 98
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మజుగు 1-కి రు	
కాళవానీ పాయకట్టు ,,	రు
తెల్లము రు 1-కి	రు 40-0-0
చింతపండు రు 1-కి	రు 26-0-0 4-

(5) ఇనుము

పట్టులు రఖం రు 1-కి	రు 82-0-0 84-0-
చదరం ,,	,, 12-0-0 26
రవుండు ,,	,, 81-0-0 87

(6) లోహములు

వెండి 100 తులంకు	రు 76-0-0 80-
బంగారము, తులము 1-కి	రు 25-6-0 2-
సవరను 1-కి	
ఇత్తడి రు 1-కి	రు 295-0-0
కాగి డిటా	రు 5-
అస్కా చక్కెర రు 1-కి	

(7) రంగులు రులిజరైన

ఆవుకృష్ణము 26
కొట్టి కృష్ణము

ప్రక

నేనున్నా యె హాళిగ్రామ కాళ రాజశ్రీ, నున్నా న గోళ్ళరరావు 2 నున కార్జనుడు, 3 నున్నా గంగరాజు, 4 పెంద్రకేళిరం, 5 నున్నా భీమరాజు, 6 క నారాయణరావుగార్లున్నా కలసి మో సింహరావు పవరుపేటకొట్టు అనేపేజ పెట్టుబడితో కిర్రనాయులు వగయ వ్యాపారమున్నా అడరనినునులా మున్నా దీసినాము నగరు పం! తేడినుండి నిలిపి ఫరములకు యివ్వవ డిల్లించవలెను యీ వ్యాపారంచేసిన వారల దున్నారు.

జమిందార్

4. సి. వేకయ్యశాస్త్రి త.దు. (పదవ్య). ఇనుకపల్లె గ్రామం, తిరి, బ్రాహ్మేయరుని వి. 10 కెడిగ్రామస్థుని సుద్రాసు.
5. ఆర్. చార్లవరం శాస్త్రి, క.గ.బ.క.వ. పాఠశాల, నెలకపేట, మద్రాసు.

గోదావరిమండల గ్రామ

పాలక మహాసభ

ఆలమూరులో 30-4-24 తే దిన జరుగుట

ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులగు మల్లెపూడి జానకిరా రామయ్య చౌదరిగారి స్వాగతోపన్యాసము.

గోదావరి మండల గ్రామపాలక మహాసభపత్యమున యీ మండలమునందలి వివిధప్రాంతములనుండివచ్చిన మీదట మౌనము పూర్వకముగ స్వాగత మర్పించుకొనుచున్నాను. ఈమండల పేరుగల దిగుములలో కష్టములను పాటింపక మనసంఘము నెదుర్కొనియున్న కఠినసమస్యలను జాగ్రత్తగా నాలోచించి పరిష్కరింపవలసిన కార్యగౌరవమును మదిలోనుంచి సభకుదయచేసి మీరు మా మామూలమతాధ్యక్షులందలి, మార్గరూపులలో కానబడుచున్న పనులనుండి మమ్మునున్నింతుకాక యని నమ్ముచున్నాను. మనసంఘపత్యమున యిదివరకు యీజిల్లాతరపున నొకటి రెండు సభలు జరిగియుండినన, ఆసభలలో అప్పటిప్పటి చేరుబడిన తీర్మానములు ఈ ప్రము దోరతమువారికింపబడుట తటస్థించినది కాని జిల్లాపత్యమున తగిన కార్యనిర్వాహక సంఘముగాని అంగనిర్వాహముగాని యేర్పడియుండలేదు. ఇట్టి నిర్వాహము జరుగుటకు మనమండల సభలో ప్రస్తుతించబడుట కిదియే ప్రథమసభయనియు, ఈసభలో యీవిషయము చర్చింపబడి చక్కని అంగనిర్వాహముతో కార్యనిర్వాహకసంఘ మేర్పాటు కాబడుననియు నేను విశ్వసించుచున్నాను. గత 2 సంవత్సరములలో దేశమును వ్యాపించియున్న రాజకీయస్థితికలన సక్రమాం దోశముతో కూడిన, రాజకీయోద్యమములేగాక యీజిల్లాపత్యమున, ఆహ్వానింపబడ్డ మనరాష్ట్రసభ రాజమండ్రిలో జరుగుటయు అందలి తీర్మానము పర్యవసానముగా మనసాంఘికములలో వుత్సాహవంతులు కొందరు తమపదవులకు రాజీనామాలు నిచ్చిన కారణమున వారు నేడుమన సంఘమునుండియే దొలగుటవలన మనసంఘమునకు నష్టముకలిగినది. అయినను యీ కాలములో సంఘపరిస్థితులందు కొంతమార్పుకలుగక పోలేదు. రైతువారీ గ్రామములలో గ్రామమునగుట వేతనములు రు 15 లుగా వుండునట్లు హెచ్చింపబడుటయు, 2 మీదొకరీతి గ్రామోద్యోగులు వేతనములు కొంతవరకు అభివృద్ధిచేస బడుటయు, జరిగినది. ఇందులపర్యవసానముగా కొన్ని గ్రామములను గ్రూపుచేయుట, కొందరు అపిష్టైటు కరణములను గ్రామసభాధ్యక్షులు, మణియగార్లను తగ్గించుట మనసంఘతీర్మానముకు వ్యతిరేకమనియు, గ్రామపాలక నిర్వహణమందు, ప్రజలయొక్కయు, దోరతముయొక్కయు, శ్రేయోభివృద్ధిల కివి, భంగకరములనియు, కొన్ని వేల స్వల్పవేతనముగల వుద్యోగుల నిట్లు అక్రమముగ దొలగించి వారి కుటుంబముల జీవనమును, నిరాధారస్థితిలో నుంచుటవలన దోరతము, మనసంఘమునకు గొప్పయన్యాయ మొనర్చినది మనము తెలుపుకొనుచున్నాము. మనసంఘమునకు కట్టుబడి, దేశీయ, రాజకీయోద్యమమందు పాలుగొనక, అట్టి కారణములతో సంబంధము నెట్లుకొనక దోరతమువలన సంఘమునకు కలుగుచున్న నిరాదరణకును సాంఘిక అధిక, గౌరవస్థితిలు, చక్కబరచకోరి పడేదే తెలియపరచుకొన్న తీర్మానములపట్ల దోరతమువారి వుపేక్షకును సహింపజాలక సాంఘికలాభము మనస్సులోనుంచుకొనియే తాత్కాలికముగ తమపదవులకు రాజీనామా నిచ్చి ఆ పీఠముల తమపదవులలో తాము ప్రవేశించుటకు యిష్టపడి దోరతము వారిని గోదినపుడు వారిపట్ల దోరతమువారు చూపిన రాజనీతి మిక్కిలి కఠినముగనున్నది. ప్రాచీన గ్రామ సభ్యులమునకు వివాదకరముగను మనసాంఘికములకు నష్టదాయకముగను దోరతమువారి కలంబించి గ్రామములనుకలుపుచున్న పద్ధతిని ప్రజాప్రతినిధులగు కానసభ్యులు నిష్కపటముగ కానసభలో ఖండించి యిదివరకు కల్బుచేయబడ్డ గ్రామములను తిరుగ యెప్పటికైనీ వేరుచేసి అందువలన, నష్టపడిన గ్రామపాలకులకును నేతలకును, తిరుగ వారిపదవులనుచ్చుటకు దోరతమును కోరుచు తీర్మానించినందులకు మనము ప్రతినిధులకు కృతజ్ఞులమైయున్నాము. ఈసందర్భమున మాననీయుడగు టాడే హంటు రుగాన దోరతము పత్యమున దెలిసిన, ప్రత్యక్షతరమున, ఆహార మన సంఘమువారినిసూర్పి మాటలాడిన విధము అధ్యక్షుని మనముచెప్పకతప్పదు. ఇప్పుడయినను యీకట్టించి ఆలోచనలరద్దుకాబడుటయేగాక యిదివరకు కల్బుకాగడిన గ్రామముల తిరుగ వేరుచేయబడి యెప్పటివలెనే వుంచబడుననియు దోరతమువారు తమలోపమును సవరించుకొనుచునియు, మనము కోరుకొ

నుచున్నాము. ఇంక మన వేతనసమస్య మనకనీసపు కోరికలకు యున్నను తృప్తికలిగించునట్లు పరిష్కరింపబడలేదని చెప్పవలసియున్నది. తాలూకా గుమస్తాల కనీసపు వేతనము రు 15 లు వున్నపుడు వారిలో సమానవేతనము కలిగియున్నట్టియు, ఆర్థికస్థితిలు నేటి కంటెయో వ్యత్యాసమున్నను, కొంచెమైనను వేతనాభివృద్ధిపొందని గ్రామపాలకుల వేతనములనుగ రించి కానసభలో వెంటటరచుకొనునట్లు గారడీగిన ప్రత్యక్ష దోరతమువారిచ్చిన ప్రత్యక్షతరము చాల ఆకాభంగముగ నున్నది. ఇట్లే మనకనీస వేతనము రు 20 లు వుండవలెనని వెంటటరచుకొనునట్లుగారు కానసభలో వుపపాదించిన తీర్మానము పీఠోపుట దురదృష్టముని చెప్పవలసియున్నది. గ్రామపాలకుల కనీసవేతనము రు 30 లకు వుండవలెనని మనము వెక్కువసభలలో తీర్మానించి యుంటిమి. గ్రామముల పెద్ద చిన్న తారతమ్యముల బట్టియు నేవాకష్టములనుబట్టియు, మనవేతనములు రు 30 లకు తక్కువ లేకుండ హెచ్చించనవసరమగు దోరతమువారిని యిందునుగూర్చి గట్టిగా పడేపడే నడుగవలసియున్నది. అన్నిటికంటె ముఖ్యముగ మనసంఘమును నిద్రనుండి యేది మేలుకొల్పునో యేది సంఘజీవనమును గ్రామపాలన సాఫల్యమును నాశనమును చేయనైయున్నదో యట్టి వంశపారంపర్యపు సవరణచట్టము యొక్కను రద్దుకాకుండుటయేగాక క్రొత్తకానసభ్యులకు స్వాగత మిచ్చునపుడు గవ్వరుగాన సభ్యులయెదుట ఆలోచనకు ఈ సభవారి యెదుట నెట్లుబడునని దెలిసినంతటి మిక్కిలి ఆశ్చర్యకరముగను భర్తవిద్యయుగను నున్నది. ఈజిల్లాను తిరుగ్గరించుపట్ల కానసభ్యులు మనకు తోడ్పడి గ్రామపరిపాలన సాఫల్యమును కాపాడుటయేగాక ఆత్మతర ప్రాచీనకాలము నుండి తమధర్మము నిర్వహించుచున్న గ్రామపాలక కుటుంబముల పట్ల తమ విధ్యుక్తము నాచరించెదరుగాక యని కోరుచున్నాను. ఇంకను మనసంఘమును బాధించు జమబంది సమస్య స్వయం సమస్యలు అట్లనే నిలిచియున్నవి. మనజిల్లా కానసభాప్రతినిధు లగు చిక్కిన వెంటటరచుచు చౌదరిగారు సంగ్రహశక్తి మన దోరతమువారికి మనస్సులకు కష్టముల నెరిగించి యున్నానని మీకు తెలుపుటకు నాకు సంతసముగ నున్నది. ఇంకను మనసంఘమును బాధించు సమస్యలు వెక్కులుపరిష్కరింపబడక అట్లనే నిలిచియున్నవి. ఇప్పుడు మనసంఘము సజీవమై యుండవలెనన్న తగిన అంగనిర్వాహము కలిగియుండవలెను. సోదరప్రేమతో పాటుబడు కార్యనిర్వాహకులను కలిగియుండవలెను. ఇట్టినిర్వాహము ఆర్థిక సమస్యనై ఆధారపడియున్నది. ద్రవ్యవసతిలేని సంఘమెట్లు తనకార్యము నడుపునగలను. మనసోదరులు తమ సంఘమునున్న పోషించుకొనజాలని స్థితిలో నున్నారని నే ననుకొనను. మీరు ద్రవ్యవంతులు కాకుండియు వెక్కుమంచి కార్యములకు ఆర్థికముగా తోడ్పడుచుండుట జగద్రవిత్తము. అట్లయ్యును ఈస్థితిలో మీసంఘము మీరుదరించుకొనకుండుట మీకు ఆత్మకృత్యంగా బహిమించుచున్నది. కాన మనలో ప్రతి సాంఘికమును సంవత్సరమున కొకరూపాయకు తక్కువగాని చందాను తప్పక యిచ్చునట్లు మనసంఘమును కట్టుబాటన రిండుకొనవలయును. ఫిర్యా తాలూకా సంఘములను వెలకొల్పునవలెను. తరుచు సమావేశమగుచు మనము కార్మికమును నిర్వహించుచుండవలెను. ఆంధ్రరాష్ట్రసభకు మనజిల్లా సభలు అంగములుగా నుండునట్లు చేయుచుండవలెను. ఈ స్థితి మీప్రయత్నములవలన చక్కబడవచ్చును. ఇట్టి ప్రయత్నమునకు ముఖ్యముగా కావలసినది పత్రికాప్రచురమై యున్నది. దురదృష్టవశమున గ్రామపాలన పత్రిక నిల్చిపోవుట వలన సంఘమునకు గొప్పపన్ను గలిగియున్నది. కావున మన ఆంధ్రరాష్ట్రమున కొకపత్రికైనను రాజభక్తిగలిగి సక్రమాం దోశముతో మనస్థితిగతులను నివేదించుచు మనలోపములను చక్కచేయునట్లు మనసాంఘికములను హెచ్చించుచు ప్రకటింపబడవలెను. ఇందులకు తగిన ప్రయత్నములను చేయుటకు ఈసభలో తీర్మానింపబడవలెనని నేనాశించుచున్నాను. ఇప్పటికే కాలాతీతమైనది. ఇంకను యెక్కువకాలము వినియోగించుట భావ్యముకాదు. ఇక మీయగ్రామసాధిపతి నెన్నుకొని కార్యక్రమము జరిగింప కోరుచున్నాను. మాస్వల్ప ఆతిథ్యమును మన్నించునందులకు మరల నికోకసారి నాకందనములు అర్పించుచున్నాను.

***
అధ్యక్షోపన్యాసము

అధ్యక్షులు సభ్యుల పద్ధత్యుగారి ఉపన్యాసమునం దీక్రిందిభాగములు ముదితములు:—

గ్రామపాలకులు-సహకారము
సాధారణముగా నేయూరజూచినను కరణము ముదసలు లకు నివాడములు మెండుగ ప్రబలుట గాననగుచున్నది. గ్రామ

మునకు జననీజనక సదృశ్యులైనవారు లిరువురు గలహిందులంజీవ రచ్చకెక్కుటయు, వారిపరిపాలనాలోపములు వెల్లడియగుటయు, ఆత్మగౌరవమృతులగుటయు, ప్రజలయందు తమకుగల పలుకోబడిని గోలపోవుటయు, ప్రజలకు వారియందభిమానము లేపోవుటయు, నాఖరులకు భక్తిశ్రద్ధలు క్షీణించుటయు, నిత్యాంధసందర్భములు గలుగుచున్నవి. వృత్తిగౌరవమును కాపావలసినదిగా దోరతమువారిని గోరెడు మీరు యింటగోరచ్చగొలుచుట! పిన్నతనమున మీరు జదివిన “వక” దన్నదమ్ములకు యేకత జయమొంది రెలమి. లఘుమంజరిసారమును ప్రాజ్ఞులయిన మీరు తగిన వ్యాసమును జెప్పు మీరు, గ్రహించి ఆచరింపఁ జీయము. వికమత్యములేని యేవ్యక్తిగాని యేవానముగాని యేదేశముగాని యెన్నటికిని అభించకాన మీరందరు సోదరభావముతో బ్రవర్తింపుటలు.

విద్య

పూర్వకాలమున ఆయా గ్రామములలోగల గౌరవకుటుంబీకులను వారిపలుకుబడిని గుర్తించి విద్యతో నిమిత్తంలేకుండా మనసలుపదవు లొసంగబడుచుండెడివి. అప్పటివారలు విదావంతులుగా లేకపోయినను తమ పలుకుబడిని వినియోగించి విద్య క్రధర్మమును నెఱవేర్చి ప్రజలమెప్పును, ఉన్నతాధికారుల సన్మానమును బడయుచుండెడివారు. పూర్వముకంటె ప్రజలయందును, కాలమునందును ఉన్నతాధికారులయందును యిప్పుడు విశేషము మార్పుగలిగియున్నది. కాతానుగణ్యముగా మననలు సంచరించుట యుక్తము. పూర్వమువలె విద్య లేకుండిన యిప్పుటి మననలులకు ప్రపత్యేకించి కొంత గౌరవభంగము గలుగుచున్నది. వంశపారంపర్యముగ కచ్చుచున్న యీపద్ధతియే నిలిచియుండగోరుచున్న గ్రామమునగుటకు శరపరంపరలుగా మార్పుజెందుచున్న ప్రభుత్వవిధానములను దెలిసికొనుటకు తమసంతతికి తగు విద్య జెప్పింపవలసియున్నది. సోదరలారా! మీరు గ్రామకరణములగో సభ్యులు నవేక్షింతురేని అధికారులవలన సన్మానము వడయగోరుచురేని, ప్రజలమెప్పునబొంద నభిలషింతురేని చేయెల? మీరు భుక్తిని తీసికొని బెంపునేయగోరేని, మీలోగల భోగపరా యణత్వమును దుర్వ్యయములను మాని ఆటోపరహితమే జీవయాత్రా విజయమునకు గల ముఖ్యరహస్యాంశముని గుర్తించి మీకు గావలసినది జ్ఞాననేత్రముతప్ప మరియొకటిగాదని మనని నమ్మి భోగపరా యణత్వమును, దుర్వ్యయమును వ్యర్థులనేగాక జాతులకూడ నిత్యులంప జేయుననునది చరిత్రాంశమగుట దెలిసి మీరలు మీసంతతికి విద్యయే కరుణోపాయముగ నెంచి తనవిద్య నేర్పింప ప్రయత్నింప వలయును. శ్రీ! విద్యానామసర్వస్వరూప మధికం ప్రచ్ఛన్న గుప్తం భనం । విద్యాభోగకరీ యశస్సుఖకరీ విద్యాగురూకాంగురుః ॥ విద్యాబంధుజనో విదేశ గమనే విద్యా పరాజేవతా । విద్యారాజ సుభ్రాజ్యతే సహిధనం విద్యా విహీనఃపశుః॥ అ న న టు ల వి ద్య లే ని వా డు పశువుతో సమానుడనబడును. కరణములందరు సాధారణముగా తమ డ్యూటీని నెరవేర్చుకొగల విద్యను మాత్రమే గ్రహించి సంతృప్తి పొందుచున్నారు. విద్యకు అంతములేదుకదా. కాన అంతటితో తృప్తిపొందు టుచిరెంబుగాదు. ఇంతటినుండి వారు కూడ తమసంతతివారికి తగినంత విద్యజెప్పింప ప్రార్థింతులు.

సంఘనిర్వాహము

తొలుదొల్లనే ఒకజాతిగాని తెగగాని కష్టపరంపరలనుండి దొలగుటకు సంఘ మాచర్యకమని నుడియొన్నాను గనుక సంఘము ఒకపద్ధతిమీద సాపించుటయగత్యము. తాలూకాసంఘము లేనిది జిల్లాసంఘమును, జిల్లాసంఘములేనిది రాష్ట్రీయసంఘమును సాపించుట క్రమపద్ధతికి విరుద్ధము గనుక ఫిర్యా 1 కి కొందరి చొప్పున నియమించి సదరు మెంబరులచే తాలూకాస్థాయిసంఘమునుండి కొందరి చొప్పున నియమించి సదరు మెంబరులచే జిల్లాస్థాయిసంఘమును, జిల్లా స్థాయిసంఘమునుండి కొందరుచొప్పు నియమించి సదరు మెంబరులచే రాష్ట్రీయస్థాయిసంఘమును నిర్మించుట పర్యజనసమృతమయిన క్రమపద్ధత్యుగను. తాలూకాస్థాయి సంఘము మూడు పర్యాయములును, జిల్లా స్థాయిసంఘములు రెండు పర్యాయములును, రాష్ట్రీయస్థాయిసంఘముఒక్కసారియు సాలునకు సమావేశమగుట భావ్యము. తాలూకా సంఘములు జిల్లాసంఘమునకును, జిల్లాసంఘములు రాష్ట్రీయ సంఘమునకును చందాలు నిచ్చుట కార్యవిధానమగును.

గ్రామపాలకపత్రిక-ఆవశ్యకత

సోదరలారా! మీరు సంఘమును స్థాపించినంతనే మీ పని ముగిసినదియు, మీమోక్షము సమీపించినదియు, మీ కోరంతలు నానీనవనియు తలపగుడు. లోకమానం దేమో

ప్రస్తుతము పోస్టులు రూపు ప్రకా
ము. 0-2-0, రిజిస్టరుచార్జి, 0-3-0 తపాలు
జ్జి అధికమగుచున్నది. మీరే ముందుగ మణి
కార్డరు పంపిన ఈఖర్చు తగ్గును. వీ. పీ. లు పంపి
దో సొము, మాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ
రుటయు పత్రికలు పంపుట ఆలస్య మగుటయు
రభవించును. మే నే జరు, బారత్తి.
తపాలవెట్టి నెంబరు 212 వు, ద ను.

చతుర గోదావరీ మండల సహకార సంఘ సభ

అలమూరులో నిన్న సమావేశమగుట

సన్మాననీహూధ్యముగ జోశ్యుల రామచంద్రరావు గారి యువన్యాసమునం దీక్రింది భాగములు ముద్రితములు:—

సహకారోద్యమ వ్యాప్తి

జిల్లాలో ఎంతవరకు ఉద్యమవ్యాప్తి అయినదో తెలిసి కొని ఆనందించుటకును, అటుపాటు కనుగొని, నివారణవిమోచన యాచిత ప్రయత్నముల జేయుటకును, అభివృద్ధికి తగుమార్గము లన్వేషించుటకు ఇట్టి ప్రయోజనము చునకవకాశము నిచ్చును. ఇందునిమిత్తమై ఈవిషయము కొన్ని పట్టికలను బొందుపరచితిని 1919 1922.

సంఘముల సంఖ్య

1922-23. 481-481-476.

మొదట్లు—665, 12761, 19981, 25716, 31254.

మేరుభవము—62714, 106748, 131710, 15568, 180889.

జియ్యంతు—1488, 14685, 19081, 3429, 33429.

డిపోజిట్లు—కృష్ణసాయపర్ల సంఘములు.

8844, 14854, 12188, 13254, 13920.

ఇతర సంఘములు—18722, 17540, 22501, 24345, 36311.

సెంట్రలు బ్యాంకులు—48487, 101488, 118808, 23071, 284875.

వ్యాపార భవము—5, 58, 127-10, 23, 216-1278, 182-13, 08, 759-15, 32777.

సాంఘికీకరణం, మొదట్ల సంఖ్య, మూలభవము, క్షేమ నిధి, వృద్ధిముద్రులు. ఇది ఆనందదాయకమే-ఇంకా కష్టమనునూర్చుకూడ మనము సంకల్పిస్తే చెందవచ్చును. ఇతరజిల్లాల వలెగాక, మనజిల్లాలో నాలుగు సెంట్రల్ బ్యాంకులున్నవి. ఈబ్యాంకులు స్థాపించువపుడు, అప్పటి రెజిస్ట్రార్, సహకారోద్యమ బాంధవుడు కీర్తి కేశులై, హైమింగ్వోగారు, రెజిస్ట్రారు చేయటకు చాలసంకేహించి. బహుశాతీసిగను పరపతిసంఘములకు బ్యాంకి అందుపాలుగా నుండకనేని మనము వాదించి, రామచంద్రపురములోను, అమలాపురంలోను, రాజమండ్రిలోను, ప్రత్యేకబ్యాంకుల స్థాపించగలిగితిమి. ప్రస్తుతము, ఈబ్యాంకులు చూపగలిగిన అభివృద్ధియే మనవాదము ఫలమైనదని రూఢిచేయుచున్నవి. ఈసెంట్రలుబ్యాంకుల మేరుభవమునందును, డిపోజిట్ల యందును వృద్ధిజాహగలిగినవి.

కరవతిసంఘములు

ఈజిల్లాలో 496 పరవతి సంఘములు గలవు. సంఘములు గలిగిన గ్రామములు 4218 మాత్రమే. సంఘములు స్థాపించినచోట కొంతవరకు వడ్డీ రేటు తగ్గినదని చెప్పవచ్చును. పంట జట్టియగుడ కొంతవరకు తగ్గినదని చెప్పవచ్చును. కాని బాగుగా తగ్గినదని చెప్పటకు యింకను వీలులేదు. అన్నిగ్రామములలోను సంఘములు లేకపోవుటచేతనున్న బుణజరిమితి 500 లు మాత్రమే అగుటచేతను యింకను బుణదాతలు రు 1-0-0 లగాయు రు 3-0-0 ల వరకు వడ్డీ తీసికొనుచున్నారు. సంఘములున్నచోట కావలసిన మొత్తము యాదాపు పరపతిసంఘము లిక్ష్వికపోవుటచేతను, పరపతిసంఘములు లేనిచోట, భవంతిదే మొనగాడగుటచేతను వడ్డీ రేటు హెచ్చుగనున్నది. ఈవిషయములో పల్లపుతాలూకాల బాధలు మేరు. పల్లపు తాలూకాలలో సంఘములు మెట్ట తాలూకాల కంటే హెచ్చుగానున్నవి.

ఇంతవరకున్న సామ్యుత్తేజ్యునటుక కాణము. వీరికి కాలసంసామ్యు యాదాపు పరపతిసంఘములు ఈ 500 లు మితి గూడాలనుబట్టి యిక్ష్వికపోవుటయే. రామచంద్రపురం రాజ్ తాలూకాలలోను మూడు తాలూకాలున్న డెల్టా తాలూకాలకు 945 పంట సాకర్యము లెక్కువయ్యున్నది. పంట విశేషముగా నంటము. పెట్టుపడికి భవమెక్కువ కావలసియున్నది. రైతులలో బుణబాధగూడ పెక్కువగాయున్నది. ప్రతిమొంబరుని రుణము కుశలేసి అదానవచనిగా జేయు బాధ్యత సహకార సంఘములదే యున్నది. ఇదియే పరపతిసంఘముల గవ్యుభావము. ఇట్లు జేయుచున్న ఈ 500 మితిపోవలెను. ఇతర రాష్ట్రములలోనిది నిచ్చుటగూడ, ప్రతిమొంబరుకు కావలసిన బుణమొత్తమును నిర్ధారణచేసి ఆకావమునుబట్టి ఈబుణమును తీర్చుటకు వాయిదాల నేర్పరచి దీర్ఘవాయిదా అప్పుల నివృత్తవలెను. ప్రతి సంవత్సరం పెట్టుపడికి స్వల్పవాయిదా ఆపునియ్యవలెను. ఇందుకు బునకబాదల భవముచాలదని ఎవరును వాదించజాలరు.

భవము 58విగా బ్యాంకులలోనికి ప్రవహించుచున్నచో ఈ రు 500 ల మితి కొన్ని తాలూకాలలో తీసికొని మచ్చుకు ప్రయత్నము చేయవలసియున్నది. మన ప్రయత్నము బయట గాంచినచోడల ఇతరతాలూకాలకు వ్యాపక జేయవచ్చును. ఈ మచ్చు ప్రయత్నమునకు పల్లపుతాలూకాలే ఉచిత ఫలములని తలచెదను.

ఫీట్లు లేబరర్లు పరవతి సంఘములు

ఈసంఘములలో కొన్ని పెట్టికల్ల సంఘములు కొన్ని ఆది ఆంగ్లసంఘములు గలవు. ఈతెగలవారికి ప్రత్యేక సంఘములు అవసరమాయని కొందరు శంకించుచున్నారు. ప్రస్తుతసాంఘికపరిస్థితులనుబట్టి అవసరమనికొందరునున్నారు. సర్కారు వారు విగలకు ప్రత్యేక డిపార్టుమెంటును యేర్పాటుచేసి ఈజిల్లాలో సంఘములను వివిధగా స్థాపించుచున్నారు. 1918-19 సం॥ లో 393 మొంబరుల 8 సాంఘికీల మాత్రమే యుండెను. ఇప్పుడు 14271 మొంబరుల 182 సాంఘికీలగలవు. ఈపరిస్థితులను గమనించి మనము చేయవలసినది. ఏమి, విద్యా గంధములేక, దరిద్రదేతచే పీడింపబడు, ఈజాతివారికి సహాయముచేయు బాధ్యత మనయందున్నది. ఈసంఘములపై యెట్లున్నదో కొంచుతాచింతము. లేబరు డిపార్టుమెంటు వారు నానాటికి సంఘముల సంఖ్యను వృద్ధిజేయుచున్నారు. స్థాపించిన సంఘములు సరిగా పనిచేయుచున్నవో లేవో అంతగా జూచుచున్నట్లు కనపించదు. ఈసంఘములు చాలవరకు తమకు గానలసిన ద్రవ్యము మద్రాసు క్రిస్టియన్ బ్యాంకునండి తెచ్చుకొనుచున్నవి. ఈసామ్యు వీరికి చేరువలో చాల అలశ్యమగుచున్నది.

ఈజిల్లాలో 182 సంఘములున్నవి. ఈసంఘములకు బదు అనిచ్చుటకు క్రిస్టియన్ బ్యాంకువారు ఈజిల్లాలో నొక బ్రాంచి స్థాపించినయడల మొంబరుకు సదుపాయముగా నుండును. దీనికి ప్రత్యేకసిబ్బందికి ఖర్చు అగునని సంకేహించినయడల జిల్లాలోని సెంట్రలు బ్యాంకులు ఏజంట్లుగాపనిచేయవచ్చును. ఈసంఘములలో ప్రబోధన వివిధగా కావలసియున్నది. ప్రబోధన ప్రచురణకాఖ ప్రత్యేకముగా నుండవలెనన్న వాదము ఈసంఘములపైకి చేనోళ్లజాలుచున్నది.

బిల్లింగు సాంఘికీలు

ఈజిల్లాలో 4 బిల్లింగు సాంఘికీలు గలవు. 2 రామచంద్రపురములోను 1 అలమూరులోను 1 కాకినాడలోను యున్నవి. వీటిలో ఒక సాంఘికీలో మాత్రమే గృహములు పూర్తి అయినవి. ఈసాంఘికీలో మొదట్ల 10 యిళ్లు కాల్పోయినప్పుడు మొంబరులోగ్గు కట్టుకొనుటకై ఈసంఘ మేర్పడినది. మొంబరు తమస్థలముల సాంఘికీ బ్రాన్సుగరుచేసినారు. మొత్తముగా పెంతు యిటుక తీయించుకొని కలపకొని అన్ని యిళ్లుకట్టుకున్నారు. ఇందుకు గావలసిన భవము సెంట్రలుబ్యాంకిలో అప్పటికి కొన్నారు. ఏయింటికి యెంతఅయినదో లెక్కకట్టుకొని యిక్ష్వికలకిన బాకీ తేల్చుకొన్నారు. యాబాకీ తీర్చివేసిన తరువాత యిట్లు స్థలము సాంఘికీనుండి బ్రాన్సుగరు పొందుచున్నారు. చాలమంది బుణములు తీర్చినారు. బాకీలు అన్నియు తీసినవెంటనే సాంఘికీ యెత్తివేయబడును. బిల్లింగుసాంఘికీలు స్థాపించుటకు యిదినుంచిమార్గమని తలచెదను. సాంఘికీబాకీ తీరవరకు యిట్లు స్థలము సాంఘికీ అస్థి అయియుండవలెను. బాకీ తీర్చినవెంటనే యెగరితీసి వారికి తిరిగి వ్రాసి యిక్ష్వికవలెను.

యూనియనులు

ఈజిల్లాలో 10 యూనియనులు గలవు. ప్రతియూనియనుకు ఒకరిద్దరు నూపరువై బిల్లుగలరు. కొన్నింటికి గుమస్తాలుగూడ గలరు, అన్నింటికి బుక్రీతుయున్నాడు. ఈయూనియనులు చేయుపను లేమి? అప్పవరఖాస్తులను సిఫార్సుచేయుటయే ముఖ్యమైనపని. ఇందునిమిత్తమై సెక్సు ఒకటి, రెండు మిటింగులుచేయుదురు. అట్లెంటు కేసులలో పెక్కుటిగాని ప్రెసిడెంటుగాని సిఫార్సుచేయుదురు. కొన్నిదరఖాస్తులు బ్యాంకించేరుటకు ఆలస్యమగుచున్నది. దరఖాస్తు కంటే రిజిస్టర్ అప్పపత్రము ముందు సెంట్రలుబ్యాంకికి చేరుచున్నది. అవసరమొందన బట్టి సెక్రటరీయో ప్రెసిడెంటో సామ్యుగారకు వచ్చుచున్నాడు. ఈధావిధిగా జరిగించేయడల సాంఘికీ అప్ప దరఖాస్తుఫారము తెప్పించుకొని దరఖాస్తు యూనియనుకు పంపవలెను. యూనియను డైరెక్టర్ల మాటింగులో చర్చించబడిన వారి సిఫార్సులో బ్యాంకికి రావలెను. అచ్చట తిరిగి బ్యాంకి కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు దరఖాస్తు పునర్విమర్శనచేసి మంజూరు చేయవలెను. అప్పుడుబాంధుభారము బ్యాంకివారు పంపెదరు. అదిరిజిస్టరు చేయించి బ్యాంకికి పంపవలెను. సామ్యు సిద్ధిముగా నన్నయడల తీసికొందురు. లేనియడల మరల వచ్చెదరు. సెంట్రలుబ్యాంకులకు లాభము మార్చిన తక్కువగానుండుటచేత, రొక్కం నిలక విషయములో చాల బాగ్గి లెగనందురు. అనవసరముగా సామ్యు నిలకయున్నయడల వడ్డీ సప్తమువచ్చునను భయముచేత, అవసరములేదని తోచినప్పుడు ఇంపీయలు బ్యాంకికి పంపివేయుదురు.

ఈసాంఘికీలలో యూనియనులకు యుండదు. యూనియనులు దరఖాస్తులుపంపు ఆలస్యముకలగ, కావలసినసామ్యు యెంతో యెక్కువమొకటిగా వద్రాసు బ్యాంకినుండి తెప్పించుటలోను సామ్యునిలకలో యుండుటలోను బ్యాంకి కార్యనిర్వాహకులు పడు ఆందోళన అపరిమితము. సాంఘికీలగుడ సామ్యుతేవచ్చు కొనుటలో ఆలస్యము అనవసరఖర్చులు కలుగుచున్నవి.

సెంట్రలు బ్యాంకులు

ఈజిల్లాలోని 4 సెంట్రలు బ్యాంకులున్న బాగుగానే పనిజేయుచున్నవని చెప్పవచ్చును. అన్నిటిలోను డిపోజిట్లు మెల్లగా వృద్ధియగుచున్నవి. వీటిలో కాకినాడ బ్యాంకి డిపోజిట్లు మొత్తము హెచ్చుగానున్నవి. రాజమండ్రి మొదటినుండియు డిపోజిట్లు వాకర్లీ పగలగిగినది. వీరు మెద్రాసుబ్యాంకినుండి మొదటినుండియు ఏమిన్ని అప్పటికికొనలేదు. ఈరెండూ కట్టణములలో నుండుటచేత, డిపోజిట్లువాకర్లీ యు సామ్యుగరుపరిమితము. రామచంద్రపురంఅమలాపురం బ్యాంకులకుఅట్టిఅవకాశము లేదు. కట్టణములలోని బ్యాంకులవలె, ఇవిరెండును అంతర్వ్యగలో డిపోజిట్లు వాకర్లీ పగలబావు. ఈతాలూకాలలో భవములేక కాదు. భవంతులు ఎక్కువ వడ్డీకి అప్పలనిచ్చు వలవాటులో యుండుట ఒకకారణము. రెండవది బ్యాంకివాక్యపారము వీరికి అలవాటులేకపోవుట అట్టివాక్యపారముగండి లాభమున్న సాకర్యమున్న వీరికి బాగుగా తెలియకపోవుట. మనముచేయవలసినదేమి? వీరికిగూడ భవయద్ధమములతత్వమును నూతములను చేయువనిని, తెలియపరచవలెను. ప్రచురణ యెక్కువగావలెను. ప్రబోధనమెక్కువగా చేయవలసియున్నది. సెంట్రలు బ్యాంకిలో సామ్యుడిపోజిట్లు చేయవలసినదని మనము 5 సంవత్సరముల క్రిందట కొరగా సమాధానము చెప్పనివారు ఇప్పుడు మీసెంట్రలు బ్యాంకులలో యేమివడ్డీచెప్పెదరని అడగుచున్నారు. సాంఘికీలు చక్కగాను, పరిశుభ్రముగాను ఖచితముగాను పనిచేసినకొలది భవంతులకు మనయద్ధమమునందు విశ్వాసమున్ను, మనయందు మనబ్యాంకులయందును నమ్మకమును హెచ్చుచుండును. ఈనమ్మకము హెచ్చినకొలది మనబ్యాంకులలో డిపోజిట్లుహెచ్చును. ప్రత్యేకము ధార్మికబుద్ధిచేత డిపోజిట్లు నెరవనువేయరు.

మనము యితరల భగ్యము వాశించువారముగాము. మనతో వ్యాపారము వారికిలాభించనప్పుడే చేయు మనచ న్నాము డిపోజిట్లు కాలపాపిమితిబట్టి నూటికి రు 5 లు లగాయరు. రు 7 లు కరకు వడ్డీనిచ్చుచున్నాము ఆరమాసముల కొకసారి వడ్డీకట్టి యిచ్చుచున్నాము. వాయిదాకు ఒకమాసంలోపుగా వీరి డిపోజిట్లు రొక్కం నిల్వలో యుంచుచున్నాము.

వడ్డీయేమిన్ని సంపాదనలేకుండ పెట్టెలోనుండుసామ్యు మనబ్యాంకులలోవేసి వడ్డీరంపాదించుటకు కరెంటు అక్కంటులు, సేవింగ్సు అక్కంటులు స్థాపించినాము. ఈబాపతు సామ్యులు వీరియిష్టమువచ్చినప్పుడు తీసికొనవచ్చునని చెప్పమన్నాము. అందుకొరకై వీరు డిపోజిట్లుచేసిన సామ్యులో కరెంటు అక్కంటుకు నూటికి రు 50 లు చొ॥ యన్న సేవింగ్సు బ్యాంకి అక్కంటుకు రు 25 లు చొ॥ వీరు యెప్పుడు సామ్యు అడుగుడుకో అని ప్రతికోజు రొక్కంనిల్వ చూపుచున్నాము.

ఈ బాపతులసామ్యు వీరు అడిగినతక్షణం యిచ్చివేయుచున్నాము. ఇతరబ్యాంకులకంటె మనబ్యాంకిలో డిపోజిట్లువై వడ్డీమెక్కువ. వ్యాపారఫక్కిములపు హామియెక్కువ. ఇవి అన్నియు తెలియకపోవుటచేతను, బ్యాంకి వ్యాపారమందు అలవాటు లేకపోవుటచేతను భవంతుం డొకను సంకేహించుచున్నాడు. తెలిసినప్పటికిని, యింకా యేమలానో యంతకన్న యెక్కువవడ్డీ దొరకుండుటచేత మన బ్యాంకులవద్దకు వచ్చుటకు సంకేహించుచున్నాడు. కొలది కాలములోనే వీరు మనతో వ్యాపారము చేయవలరు. ఈలోపున మనము చల్లగా ప్రబోధన గావించుచుండవలెను.

బ్యాంకియొక్క హెచ్చుతక్కుము బలము డిపోజిట్లు మొత్తముమీదగాక, డిపోజిట్ల సంఖ్యమీద నాధారపడియుండును. డిపోజిట్ల సంఖ్య హెచ్చినకొలది బ్యాంకిబలము హెచ్చును. ఇది భావకముంచుకొని సేవింగ్సుబ్యాంకి వ్యాపారము హెచ్చించుటకు సెంట్రలు బ్యాంకులు కృషిరల్పవలెను.

డిపోజిట్లు అడిగినప్పుడు ఆలస్యమేమియు లేకుండ సామ్యు వాపనుచేయుటకు ఏర్పాటులు మాడ చేయనిదే ఈ వ్యాపారము వృద్ధి కాజాలరు. ముందు బ్యాంకి అందుబాటులలో నున్న గ్రామములలో బ్రాంచి అధీనుల నెలకొల్పవలెను. ఈ వ్యాపార మెక్కువయిన కొలది సామ్యు వాపనుచేయుటకు సుభునగును.

మన యద్ధమములోనికి ఇప్పుడు వివిధగా భవము ప్రవహించుచున్న మాట నిజము. దీనికి కారణము మనయద్ధమమునందు మన బ్యాంకులయందును ప్రజలకు నమ్మకము హెచ్చుచున్నది. ఈనమ్మకము హెచ్చినకొలది మనయద్ధమములలో లాభము. ఈనమ్మకము క్షీణించవారంభించిన నిమిషము

మనబలము కూడ జీవించును. మనయద్యమములను మనము తీసి కొన్న అప్పులు సరిగా వాయిదాలోపున తీర్చడములోనున్నది. మాకు సంవత్సరములకు పూర్వముగలకు మనఅప్పులను మనము రిగా వాయిదాలోపున చెల్లించుచుండెడి వారము. ఆకాశముచేతనే యింతధనము మనయద్యమములోనికి నాకర్పింప గలిగినాము. కాని గతమాడు సంవత్సరములనుండియు యావిషయములలో మనము వెనకబడితిమి. వాయిదా మీరిన అప్పులు యామాడు సంవత్సరములలోను ఎక్కువగానున్నవి. సెంట్రలు బ్యాంకికి రావలసిన అప్పులు.

అసలు. వడ్డీ.

18-19	4. 5—3. 8
19 21	5. 2—4. 7
20. 12	16. 53—15. 65
21-22	24. 82— 1. 62
22-23	34. 68— 5. 11

ఆదికాళి యాబాజీలు యింతగా లేకపోవుటకును యిప్పుడు యింత హెచ్చుగానుండుటకును కారణములు తెలిసికొని వెంటనే సవరణచేయుటకు మనము ప్రయత్నము చేయవలెను. లేనియెడల ప్రమాదము వాటిల్లునున్నది.

డిపార్టుమెంటువారి లోటు

మొదట మద్రాసు ఆర్థికబ్యాంకింగుండి సోదయిటీలు బడులు తెచ్చుకొనుచుండెడివి. ఈ బ్యాంకింగు దురాచారము వాన గులకు మాత్రమే బదులుయిచ్చుటకు స్థాపించబడినది. ఇతర సోదయిటీలకు బదులుయిచ్చు బాధ్యత యాబ్యాంకింగులేదు. కాని డిపార్టుమెంటువారి సలహాపైన యితర సంఘములకు రాసురాసు బదుళ్ళు యిచ్చుచుండెను.

డిపార్టుమెంటువారి సలహాను మన్నించి బదుళ్ళు యిచ్చి సందున ఆబాజీలు వసూలుచేయుటకు డిపార్టుమెంటువారు పూచీసోించిరి. జిల్లాబ్యాంకులు స్థాపించునప్పుడుగూడ క్రొత్తగా బ్యాంకి స్థాపించిన కొంతకాలము వరకు శ్రద్ధగా డిపార్టుమెంటువారు బాకీలను వాయిదాలోపున కనూలుచేయుచుండెడివారు. సంఘములుమాత్రమే, జిల్లా బ్యాంకులకును స్థాపించుటకు సామర్థ్యము లేకపోవుటచేత వ్యక్తి భాగస్వాములను ప్రోత్సహించి పేరుధనము ప్రోగు చేసి జిల్లాబ్యాంకులను స్థాపించిరి. వ్యక్తిభాగస్వాములు తమ ప్రోత్సహమునకు వచ్చినందున, వారిని సంవత్సరపురచి ఉద్యమమునందు వారికి నమృతము కలుగజేయుటకై అప్పుడుగూడ బాకీలనుకనూలుచేయుటకు డిపార్టుమెంటువారు పూచీసోించి బాకీలను కనూలుచేసెడివారు. ఆకాలములో యింకొక్కట మెయిజాను సెలలో చాలపట్టదలగా పనిచేసెడివారు. జూన్ 31 వ తేదీ రాత్రి 12 గంటలవరకుగూడ సెంట్రలు బ్యాంకికి సామ్యువచ్చుచుండెడిది. తరువాత క్రమక్రమముగా జిల్లాబ్యాంకింగులో సోదయిటీల పేరుధనము హెచ్చినది. సంఘములకు బ్యాంకింగు కర్తల్లో మెజారిటీని సంపాదించిరి. మద్రాసు సెంట్రలు బ్యాంకింగు కర్తల్లో సెంట్రలు బ్యాంకులకు మెజారిటీగూడ సంపాదించిరి. ఇప్పుడు ఋణముయిచ్చు బ్యాంకులన్నియు సోదయిటీ చేతులలో నున్నవి. కేవలమును ఈ బ్యాంకులలోనికి లక్షలకొలది ధనము డిపోజిట్టుమా మన వచ్చుచున్నది. ఇది ప్రశంసనీయము.

లక్షలకొలది బాకీలు కనూలుచేయు పూచీ డిపార్టుమెంటువారు వసంపవలెనని నేను అనను. ఇది మనము కోరలేకగది కాదు. ఏలయన, మనబాకీలు కనూలుచేయుటకు యితరులు యేట పూచీ పడవలెక; అట్లుయితరులు పూచీ పడనియెడల మనగారము మనపరపతి ఎట్లు హెచ్చుక; మనపరపతినిపట్టి మనబ్యాంకులయందు ధనవంతులకు నమృతము గలిగి సామ్యు మనబ్యాంకులలో జిహ్వాజిలు కావలెను గాని ఎవరో యితరులు తమ యధికారముగాని తమ నైపుణ్యముగాని యుపయోగించి బాకీలు చక్కగా వసూలు చేయుచున్నారని ధనవంతులకు నమృతము లిగి డిపోజిట్లు చేసినయెడల మనయద్యమముగలకు కాశ్యక్తిమైన లాభములేదు. ఈ యధికారమును ఈ నైపుణ్యమును ఆశించి తమసామ్యును మనబ్యాంకులలో డిపోజిట్లుచేయువారు వీరి బాకీలు కనూలుచేయుటలేదు. అందు కిది శ్రద్ధసహించుటలేదు. అని తెలిసిన వెంటనే తమ డిపోజిట్లు తీసివేయుదురు. ఇట్టినిధి మనకు నెప్పుడైనను ప్రమాదము తెచ్చును. అందుచేత, డిపార్టుమెంటువారు చేయు సోదయిటీలను మనకు వాంఛనీయము గాదు.

కారణముచేత డిపార్టుమెంటువారు ఈ బాధ్యతను ఇప్పుడు వదలుకొనుచున్నందున మనము వీరిని నిందింపవలసిన బాకీలు కనూలుచేయుటకు సెల్లకాలము తాము పూచీ పడవలెక; ఈ నమృతమునకు క్రేయోదాయకము గాకగి డిపార్టుమెంటువారు మనకును ప్రారంభించినారు.

ఇందుకు నేను వీరిని నిందించను. కాని ఒక యింక మాత్రము వీరిని నిందించెదను. కావలసినవసతియిచ్చుచేత చెట్టనందుకు, అందుకుతగిన ప్రయత్నములు ఏమియు నిదివరకు చేయగలకుట వీరిని నిందించెదను.

తనకు ముఖముగా తక్కువవడ్డీకి బదులు కావలెనన్న తన పరపతి, తనసంఘముపరపతి పెంపొందింపవలెననియు, ఈపరపతి పెంపొందించుటకు తాను వాయిదాలోపున బాకీలు వసూలు ఇచ్చినలెననియు, అప్పుపుచ్చుకొను ప్రతిమెంబరుకు తెలియునా? తాను స్వయముగా నిందుకొంత పాటుపడినవానికి తెలియును. గ్రామములో పరపతిసంఘము స్థాపించునప్పుడుగాని, ఈ ఈసంఘములకుబదులు ఇచ్చేనిమిత్రం సెంట్రలు బ్యాంకులు, స్థాపించునప్పుడుగాని, ఈమెంబర్లు స్వప్రయత్నము చేసినయెడల తెలిసియుండెడిది. కాని ఈసంఘములు, ఈ సెంట్రలు బ్యాంకులు, వైవాధి స్థాపించుటచేత, ఇదియంతయు సర్కారువారి లేక ఇడ్డిబ్యాంకులనుచేయువారు లాభము పొందదలచియో చేయచున్నారని చాలమంది అభిప్రాయము. తమకు ఉపకారముచేత యెవరో యిది యంతయు చేయచున్నారని కొందరు అభిప్రాయపడుచున్నారు. అంతేగాని తమయొక్కయు తమతో పాటు అప్పుకావలసిన యితరులయొక్కయు సమాదాయపు పూచీ యున్నందున, ధనవంతులు తమ సెంట్రలు బ్యాంకులలో సామ్యు డిపోజిట్లు చేయుచున్నారనిగని సెంట్రలు బ్యాంకులు తమతే అనిగాని చాలమంది మెంబర్లుతెలియుదు, నైగా ఈ అప్పులు ఇచ్చు బ్యాంకులు లేవనియు సోదయిటీల క్రేయమును, సెంట్రలు బ్యాంకుల క్రేయమును, వేరువేరుమార్గముల నుండవలసియు, ఈరెంటికి పోటీనవచ్చుననియు, తమచర్యలన దిపార్టుమెంటువారు, తప్పు అభిప్రాయము నొకదానిని కలుగ జేసిరి. సెంట్రలు బ్యాంకింగు కర్తల్లో వ్యక్తిభాగస్వాములకు మెజారిటీ యున్నప్పుడు ఈ అభిప్రాయమునకు తావుండెన నుండవచ్చును. కాని సోదయిటీలకు మెజారిటీ యున్నప్పుడు అట్టియభిప్రాయమునకు జోరెక్కడ గలదు? కర్తయొక భావములనుగాని యద్యమములతత్వమునను గాని వ్యాపింపజేయుటకై యిదివరకు డిపార్టుమెంటువారు అంతగా శ్రద్ధతీసికొని యుండలేదు.

ఈ బాధ్యతవహించుటకు యూనియనులు తగియున్న వేమో అనుదమన్న అనిగూడ, వివిధమైనపూచీ వహించుటకును తగినస్థితిలో నున్నట్లు తోచదు. వీరికి ధనము కాలము. పని జేయునిబ్బంది లేదు. గవర్న మెంటువారు, ధనసహాయము విరివిగా జేసినగాని యూనియనులు ఈభాతము వహించుటకు సాహసింపలేవు. సాహసించినకు వీరికాలమంతయు అప్పుదాఖాస్తులు విరుద్ధించుటలోను, సోదయిటీల తనిఖీలోను బాకీలు వసూలు చేయుటలోను సరిపోవును. ఉత్తమ వ్యాప్తిగాని భావవ్యాప్తిగాని వీరితరసంస్థలు స్థాపించుటకుగాని వీరికేమియు అవకాశముగలగదు. మనప్రస్తుతపరిస్థితులను పరికించిన ఈపనికిమనము యింతటినుండి చాలప్రాముఖ్యము నియ్యనియెడల, ప్రమాదము వాటిల్లుననుట నిశ్చయము. ఇదివరకే మనము చాల అశ్రద్ధ చేసితిమి. గవర్న మెంటువారు 4 గురు యింకొక్కట తగ్గించినంత మాత్రముచేతనే మనము తొట్టుపడుచున్నాము. మనదుర్బలత్వము వెల్లడియగుచున్నది. ముందు డిపార్టుమెంటు యింకను నిబ్బంది తగ్గించినను, వారు చేయు సౌకర్యముల తీసివేసినను మనము చాలచిక్కులు పడవలసియుండును. స్వయంసహాయము మనము త్వలో ఒలపరచనియెడల దుస్థితిలోనికి రాగలమనుట కేమియు సందేహములేదు.

రూపాయలు, అకాలు వైసులకన్న మనయద్యమజ్ఞాన వ్యాప్తి ప్రధానము. ఉద్యమజ్ఞానవ్యాప్తితో రూపాయలు, అకాలు, వైసులు, వెంటనేవచ్చును. ఇందుకుగురించి మనము కనైనను శ్రద్ధసహించనియెడల ముందు సంపాదించలేకపోవుటయొకాక యిదివరకు సంపాదించిన దంతయు గోలుపోవలసి వచ్చును. ఉద్యమజ్ఞానవ్యాప్తిజేయుటకు సెంట్రలు బ్యాంకులుగాని డిపార్టుమెంటువారుగాని చాలరు. ఇందులకు తగినసంస్థల యూనియనులే. ఆ కారణముచేత యూనియనులకు, అస్సదర భాస్తులు; వధ్య అడిటులు అకగా రెక్క రెట్టికి అప్పులు కనూలుచేయుటలు మొదలుగాగల రూపాయలు, వైసులు వ్యాపారమునుండి విముక్తులుగా చేసి స్వభావముచేత తగినపరిశ్రమలకు యూనియనులకు సావకాశము కలుగజేయవలెను.

సహకారసంఘములు: కొన్నిసూచనలు
మనకార్యకర్తల వివేచిని వేరువేరు సంస్థలకు వేరువేరు కార్యక్రమమును నియమించవలసినసమయము వచ్చిగది. ఒకవిధమైన కార్యక్రమమునకు భారము ఒకసంస్థయందుండవలెను.

సెంట్రలు బ్యాంకుల కార్యదర్శులకు విరివిగా గౌరవతేనముల నిచ్చుచున్నాము. సెంట్రలు బ్యాంకింగులో గుమాస్తాలు ఉన్నార. డిప్టీస్థితిలో వీరు చేయుచున్న వ్యాపారముతో సంబంధించిన వ్యాపారము మరికొంత వీరికై నేలభారము చేయగూడదు. ఈ కార్యావళిని వివేచియుట గొప్పియి?

సెంట్రలు బ్యాంకులు:—సామ్యుతో సంబంధించిన వ్యాపారము యావత్తుభారము వీరిపై నుండవలెను. స్థాపించిన సోదయిటీలు చక్కగా పనిచేయుచున్నవో లేవో తనిఖీచేయుట, లోటు సకరణచేయుట, బాకీలు వసూలుచేసికొనుట వీరివిధాన చేయుండవలెను. దీనికి స్వాభావికమైనపనిన్ని యిదివరకు చేయుచున్నదానితో సంబంధించినదిన్ని అయియున్నది. ఇది గల్గొనెట్టెవని. ఈభారము ఎవరియందు వీరు తగియున్నారు.

యూనియనులు:—విద్యాకాఖ ప్రయరణకాఖ సోదయిటీలు స్థాపించిన ప్రజేతములలో మెంబర్ల విభక్తి క్షణక్రమములను బాధ్యతలను బోధించుట, సోదయిటీలు బ్యాంకులు యితరసంస్థలచేయు వ్యాపారములను ప్రమరించుట, సోదయిటీలు లేనిగా మలలో సోదయిటీలు స్థాపించుట, పనిజేయక నిలిచియున్న సోదయిటీల పునరుద్ధారణజేయుట అమృతం కొనబడి వగైరా నూతనసంస్థలస్థాపించుట స్థాపించుటకు అవకాశములను కనుగొనుట, ఆయాసంస్థల తగినమనస్థులను కెడకి యద్యమములోనికి నాకర్పించుట, కాశ్యక్తులు ప్రదర్శనములు, ప్రయరణ స్థల నుద్యమతత్వమును బోధనచేయుట, ఈపని! తోరసంస్థలు యూనియనులే. సెంట్రలు బ్యాంకులుగాని డిపార్టుమెంటువారుగాని యూనియనుల సోదయిటీలవరకు.

డిపార్టుమెంటు

యూనియనువారు స్థాపించిన సోదయిటీలను రిజిస్టరు చేయుట, సోదయిటీలు అడిటు(అంటూర్ అడిటునా) యూనియనువారు సిఫార్సుచేయు సోదయిటీలను ఎత్తివేయుట, నూపరువై ఒర్రను కార్యదర్శులను తరిగివేయుట చేయుట.

ఈసారీ అసిస్టాంటు రిజిస్ట్రారులు:—దావాలను పరిష్కరించుట, యూనియనువారి కార్యక్రమములో యూనియను వారితో కలిసి పనిచేయుట.

ఈశ్రకారము ఒక్కొక్క సంస్థ ఒక్కొక్క కార్యభారమువహించి పనిజేసినయెడల మరయు దినదినాభివృద్ధి గాంచులయు.

వాయిదామీరిన అప్పులసంఖ్య పెరుగుటకు కారణము ఎవనూలుచేయుటలో ఈమధ్య డిపార్టుమెంటువారు కనబడిన ఉపేక్షాభావముకొంతయనియు, మెంబర్లు తమబాధ్యతను లాభనష్టములను తెలియమి కొంతకారణమనియు జెప్పియున్నారు. ఇందుకు కార్యక్రమమును సూచించితి. ఇంతటితో మనము సుంత్రిప్రీచెందిన లాభములేదు. మెంబరు తనబాధ్యత తెగిసియున్నప్పటికి, యుక్త కాలములో బాకీలు తీర్చుటకు ఉపేక్షచేయుటకు కారణము లేమయిన నున్నవేమో మనము విచారించవలెను. ఇట్లు తీర్చుటకు అడ్డంకులేమైన నన్నయెడల తొలగించుటకు మనము ప్రయత్నముచేయవలెను. ఈ అప్పులవిషయమై ఆతమ సల్యకార్యక్రమము సరిగా లేనందున వాయిదా మీరిన అప్పులసంఖ్య పెరుగుచున్నదేమో కూడ విచారించవలెను. ఆ కార్యక్రమములో నేమైన లోటు యున్నయెడల సరియైన కార్యక్రమమును బోధించి ఆచరణలోనికి తీసికొనిరావలెను.

రు 5000 ల కన్న ఎక్కువ బదులు తీసికొనగూడదు. అనుయాయు, కొంతకారణము. ఈనిబంధన జేయునప్పుడు యిక్కడ అప్పుతీయవారు యూరసంఘములలో జేయ్యుకొనడమను నిబంధనగూడ యున్నయెడల, యూరసంఘముల ఒకరికొకరికాదికి మాత్రమే జేర్చుచిట్లుండును. ఇవలకు తరకున్న ఋణములుతీర్చుకొనుటకు వ్యవసాయపుకెట్టుబడికి కార్యములకు మొత్తం రు 5000 లకు మించని ఋణము కావలసినవారిని మాత్రమే యూరసంఘములో మెంబర్లుగా చేర్చుకొనవలసినయియు, నింతకంటె పెక్కువ అప్పు కావలసినవారిని చేర్చుకొనుటకు వీలులేదని చెప్పుకలసియుండును. కాని యిది డిపార్టుమెంటువారి అభిప్రాయముగాదు. ఉద్యమగంభీరతలో ధనము చాలక కొంత, వితిలేనియెడల, చేకూర్చగలిగిన ధనమంతయు వినలుగు రైతుగుళో పుచ్చుకొని యితరులకు లేకుండజేయుచున్న భయముతోన, చేకూర్చగలిగిన ధనముతో అధికసంఖ్యాకులకు ఋణమునిచ్చు సౌకర్యము కలుగజేయు తలంపునో ఈమెతిని కల్పించి ఇది సదుద్దేశముతో చేసినను, వాయిదామీరిన అప్పు కార్యక్రమముగా నిర్వీయుండుటకు యిది ప్రబలకారణము, అంతకు మించి అప్పు కావలసిన మెంబరు మహులగుచేతలోను సోదయిటీ చేతలోను ప్రమాదండును.

మఠం బాలసు బ్రహ్మణ్య గురగారు

మనములను బడెను. ఈ వాద్యము మదరాసు క్లబు కాన్పు పా
లింగ క్లబ్బుల వద్ద ఒకేసారి స్పృష్టము కాచబడెను. (వేతుల
మార్గమువలన).

మిథున వాడేవలన తెలియజేసినరా? (అ. (2))

ముఖారంభము కృతనికృత్యాలై యున్నాఁడు. (4. (5))

బరోడా శాసనసభ

అధికార ప్రకటనలు విచారించును

బారోడా, మే 2:— కర్ణాటక శాసనసభలో బరోడాను ప్రాంతీయంగా చేర్చుటకు ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బ్రిటిషు యుద్ధియోగ అధినేత వర్తమానము

బారోడా, మే 2:— కర్ణాటక శాసనసభలో బరోడాను ప్రాంతీయంగా చేర్చుటకు ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

కలకత్తా పాకిస్థానీ మై

కలకత్తా, మే 2:— కలకత్తా పాకిస్థానీ మై ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

సర్. తంబిమర్త్యురాయగారి స్మారకచిహ్నము

కలకత్తా, మే 1:— కలకత్తా పాకిస్థానీ మై ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

కూనూరు ఫలరత్నాలయము

కూనూరు, మే 2:— కలకత్తా పాకిస్థానీ మై ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బారోడా శాసనసభ

బారోడా, మే 2:— కలకత్తా పాకిస్థానీ మై ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బొంబాయి మిల్లునమ్మె

బొంబాయి, మే 2:— బొంబాయి మిల్లునమ్మె ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బొంబాయి, మే 2:— బొంబాయి మిల్లునమ్మె ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బొంబాయి, మే 2:— బొంబాయి మిల్లునమ్మె ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

యూరపియన్ సంఘము

బొంబాయి, మే 2:— బొంబాయి మిల్లునమ్మె ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

పూనాకోర్టు నాజరుని నేరవిచారణ

పూనా, మే 2:— పూనా కోర్టు నాజరుని నేరవిచారణ ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

పూనా, మే 2:— పూనా కోర్టు నాజరుని నేరవిచారణ ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

బొంబాయి పురపాలక సంఘము

బొంబాయి, మే 2:— బొంబాయి పురపాలక సంఘము ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

కేంద్ర శాసనసభలు

కేంద్ర శాసనసభలు ప్రభుత్వం ప్రతిపత్తిని తెలుపుచున్నది.

కాకినాడ నబుకోర్టు

ఫయలు అప్పీలు 15/1924 రులో

Petitioner

నూరవరపు వెంకట సుబ్బారావు శాస్త్రి అప్పీలెంటు.

and

పెన్నాడ వీరన్న వర్మ రులో—రెస్పాండెంటు.

అప్పీలెంటు, 1 రెస్పాండెంటు పెన్నాడ వీరన్న వర్మ వీరస్వామి సా... కుయ్యెరకు యిదివరలో రెస్పాండెంటు నోటీసులు చేయించినారు.

కాకినాడ, 16-4-24.

భ. శివయ్య శాస్త్రి, వాదివకీలు.

కావలెను

ఫిల్మలకు తయారుచేయవలసిన కంపెనీకి వాటాలను కనీసము ఏడవంతు ప్రతియూరిలో కావలెను.

ఇండియన్ సినిమా ఫిల్మకంపెనీ లిమిటెడ్,

నెం 4, కెన్సెల్ నెంబు, ఎగ్జిక్యూటర్, మద్రాసు.

ఆంధ్రనట ప్రకాశిక కొలుసు

నాట్య విశ్వత్వదర్శకములు

బందరు, బట్టయ్యపేట హాల్ లో

4-5-24

రామదాసు ఆదివాగము

రామదాసు:—రామదాసు సర్వేశ్వర శాస్త్రిగారు, శ్రీవిజయరాజు ప్రమాట్ ఎకాదమి, విజయనగరం, ఈ మల్లాకోట్లల సర్వేశ్వరరాజుగారిగారు, బి. ఎ. విద్యార్థులు అభినయించుచున్నాడు, కాకినాడ.

బి. ఎ. వి. ఎల్. రాధాకృష్ణశాస్త్రిగారు, గాన విద్యావిభాగము, నెల్లూరు.

రానీమ:—కొచ్చెర్లకోట రంగరావుగారు, శ్రీశీతారామరాజు నేతృత్వమున విజయనగరం, విజయనగరం.

కమల:—ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు, కామమోహన్ కంపెనీ, బందరు.

6-5-24

హరిశ్చంద్ర మంగళవారము

హరిశ్చంద్ర:—రామదాసు సర్వేశ్వర శాస్త్రిగారు విజయనగరం.

చంద్రమతి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

శ్రీకమల:—మల్లాకోట్లల సర్వేశ్వరరాజుగారిగారు, బి. ఎ. వి. ఎల్. రాధాకృష్ణశాస్త్రిగారు హిందూ థియేటరు గుంటూరుజిల్లా.

8-5-24

ప్రతాపరుద్రీయము గురువారము

ప్రతాపరుద్ర:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

యమకంధము:—కొచ్చెర్లకోట రంగరావుగారు, విజయనగరం, విజయనగరం.

10-5-24

చింతామణి శనివారము

చింతామణి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

చింతామణి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

చింతామణి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

చింతామణి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

చింతామణి:—కలకత్తా సర్వేశ్వరరాజుగారు, మోతేపాళి కంపెనీ, విజయనగరం ఈ ఇందుల్లి గోవిందరావుగారు బందరు.

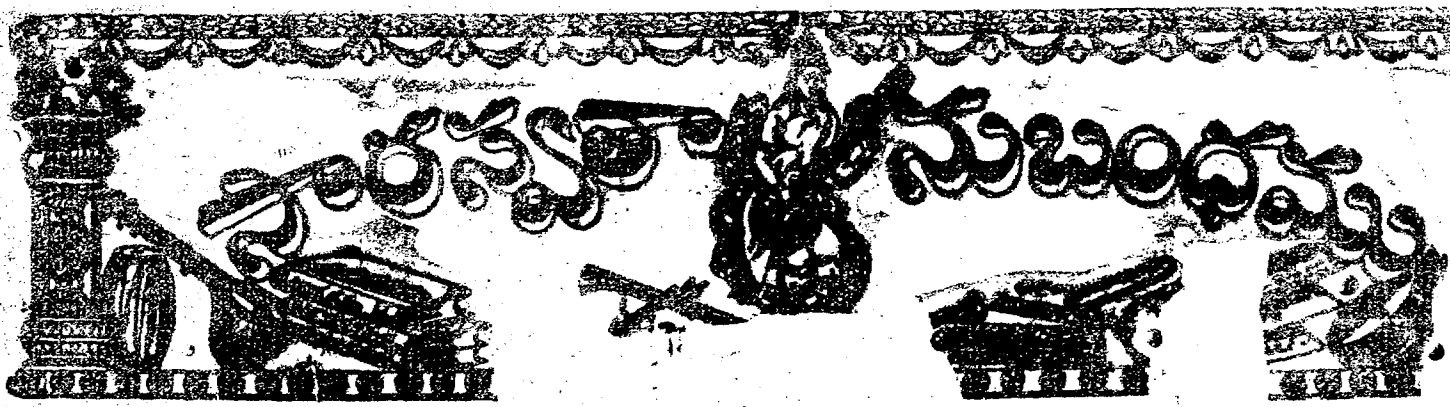

[illegible]

A black and white photograph of a fountain pen. The pen has a textured barrel with a repeating geometric pattern of triangles. The clip is visible on the side, and the nib is at the top. The brand name 'F. & C. W.' is visible on the clip.

Alfred Young & Co., Ltd.;
Post Box No. 40, Madras.

రక్తాక్షి నారం చైత్ర మాస బరిం, శనివారము

గ్రంథ పరిచయము

రాజవాహన విజయము:—గ్రంథకర్త: అడుసుమల్లి నారాయణరావుగారు. దశమమారుచరిత్రలోని ఆవంతి సుందరి గాజవాహనలగాధ యాతంకముల యానాటకయాపమున వెలసి నది. కథాసంవిధానము బాగుగ నున్నది. పాత్రపోషణ మా చిత్రమారము గాకయున్నది. కవిత్వము రసవంతముగనే యున్నది. కాని అచ్చటచ్చట నడక సరళముగా దోషమున్నది. వెల రు. ౧-౪-౦. ఈ గ్రంథము దొరకుచోటు: ది మోహినీ ఫ్యాన్సీ బహు, గుడివాడ, (కృష్ణాజిల్లా)

సుధద్ర:—పులుగుర్త లక్ష్మీనరసమాంబ. పదనము. ఇందు సుభద్రాచరిత్ర మా మా లాగము వర్ణింపబడినది. సుభద్ర గుణాతిశయము లుచిత్రీతి మధురింపబడినవి. సుభద్ర యిందు బరమభక్తురాలు. గ్రంథకర్తగారు దీనిని విభుభూషణ వసువుగారి వంగగ్రంథమునుండి యాంధ్రీకరించిరి. సోదరీమణుల యుపయోగార్థము దీనినిరచించెనటయీమె. శైలి యింక గొంత తేలికగా నుండదగును. దీనివెల ౦-౧౨-౦. విలాసము పులుగుర్త వెంకటరత్నముగారు, కాకినాడ.

శ్రీకృష్ణజీవితము:—పదనము. గ్రంథకర్త: చిట్టా బాలకృష్ణశాస్త్రిగారు బి. ఏ. ఎల్. టి. ఇందు శ్రీకృష్ణ మూర్తి యనతారచరిత్రముతయు వర్ణింపబడినది. సంభర్షాను సారముగ నచ్చటచ్చట భాగవతమునందలి పద్యములు చేర్చబడినవి. శైలి సులభముగనే యున్నది. అచ్చుతప్పు లున్నవి. వెల ౦-౪-౦. పుస్తకమునకైపు చిల్లీ పట్టణము హిందూ హైస్కూలు సహాయోపాధ్యాయులగు గ్రంథకర్తగారికి వ్రాయవలెను.

శ్రీతదర్పణము:—(అంగభాష). గ్రంథకర్త: కంది సుబ్బారావుగారు, బి. ఏ., వెల రు ౦-౧౨-౦లు. ఇందుగాళి, గయ, ప్రయాగ మొదలగు నూలుశ్రేతములయొక్కయు, అచ్చటితీర్థములయొక్కయు, దేవతలయొక్కయుమహిమయును, ఆయాశ్రేతములకుఁబోవు మార్గములును సంగ్రహముగవివరింపబడియున్నవి. ఇది తీర్థయాత్రచేయువారలకుఁగోతసహకారిగా గ్రంథము. విలాసము, శే. కే. మూర్తి, 67, బిగ్ స్ట్రీట్, తిరువల్లిక్కేణి, మదరాసు.

జీవకారుణ్యము:—విద్యానిధి కారుపల్లి శివరామ దాసుగారు. వెల రు ౦-౧౨-౦. ఇది ఆంధ్రప్రబోధినీ గ్రంథ నిలయముయొక్క ప్రచురణము. ఇందు వేదశాస్త్ర పురాణాదులనుండియు, విద్యమానారోగ్యులనుండియుఁ బ్రమాణములగైకొని గ్రంథకర్తగారు మద్యమాంసనిషేధము దూష్యమని చక్కఁగాఁ జర్చించియున్నారు. విలాసము: ఆంధ్ర ప్రబోధినీగ్రంథనిలయము; మండపల్లి, లింగాలపాఠశ్రావణజిల్లా.

గయోపాఖ్యానము:—గ్రంథకర్త బ్ర. చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు. వెల ౦-౪-౦. నిరర్థకసరసకవితా మండితులగు సీగ్రంథకర్తగారి కృతులను వేటుగాఁ బ్రశంసింపఁబలెదను. ఈగ్రంథసారస్యమెటుగని యాంధ్రులు మందుకైన నుండరని మానమృతము. ఈ మాధున రసము లాలికించు పెక్కుక్రొత్తపద్యములు చేర్చబడినవి. విలాసము. —మాచేటి సన్నాస్వ సయ్య అండ్ సన్సు, బుక్కు సెల్లరు, రాజమండ్రి.

గోపికాహృదయము

[దుర్గమహంతి - సీతారామశర్మగారు]

గీ. అభినవాంభోధరశ్యామ-లాభిరామ.
మతులమాణిక్యకలితబ-ర్హవతంస
మమలతరచంద్రికాదర-హాసవదన
మతికృపాపరిపూరితా-పాంగభంగ
మనిలచునట క్షే-శ-మైననీదు
భువనమోహనసౌందర్య-మూర్తిగనియొ. (1)

యామునానదితూర్పుతీర్థమైన
మృదులపైకెత్తకమనీయ-సదనములను
కుసుమపరిమళమిళితని-కుంజములను
విశదకరణశిఖా-వేదికలను
బాలభాస్కరకిరణముల్ ప్రలునక్షణ
లీల నాలం క్రేపులను లా-లింపనపుడు
జేడియల గూడి కేరింత లాడునపుడు
నిశలు పాండురరోమతై-నగడునపుడు
ఘోషవాసులు చుట్టును-గూడినపుడు
సకలచేతనాచేతన-సంపదంబు
తన్మయత్వంబు నందును-దగులువడంగ
నధరనిర్మలతేయావ-మధురసార
మిళితమై, భూరిభావసం-కలితమగును
నలరుతావకవేలుగా-నంబు వినియొ!!
వలసి వచ్చితి నోయి గోపాలకృష్ణ!! (2)

పూతనాదిసురారిసం-హతహరణ
మైననీదగుబలిక్ర-మంబుఁ గనియొ!
కాళియఘోషణకాగ్రభా-గంబునందు
లాస్యమొనరించునీదుఖే-లనముఁ గనియొ
విపులవిపులాధరముఁ గొన-వేలిఁ దాల్చు
మహితమై వెల్లు నీమహా-త్వ్యంబుఁ గనియొ
మరులుగొంటిని నీయందుఁ-గరము కృష్ణ!!!

ఏల వచ్చితి విటకు నీ విప్పు డనినఁ
గారణం బేమియో! చెప్పఁ గలనె నేను
సుందరాకారముం జూచి-సాక్షి-నేమో!!
లలితవంశీస్యనము విని-వలచె నేమొ!
గుణగణాకర్ణనంబునఁ-గోరె నేమొ!
బలపరాక్రమంబులఁ గని-వచ్చెనేమొ!
కుసుమపాణుని తూపుల-గుండె నేమొ!
మనసు నీయందునే మగ్న-మయ్యెనేమొ!
తావకాంక్షిదాస్య మొనర్ప-దలంచి యేమొ!
మించి నినుఁ గూడి క్రిడింప-నెంచి యేమొ!
యేతలంపున వచ్చెనో! యీలతాంగి
నీ వెఱంగవె సర్యజ్ఞ!!! నీరజాక్ష!!!

వలపు మొలక

[క్రొత్తపల్లి సుబ్బణ్ణాచార్యులుగారు- సాహితీసమితి]

మొలక చందురుఁ బోలు నీమొగమునందు
మొలక నగవుల వెన్నెలల్ మునముగూర్చు
మొలక ప్రాయమున న్నీమోహరజ్జు
పులఁ దగిల్చెను గాదె యోపురుషసింహ!
హృదయముకేత్ర మన రక్తి కెంతో క్రాగి
తొలకరింపుల కతుల శీతలత చెందె
సరసపద్మత్తి దున్ని కర్మక్షణ! తద్ద
వేడ్కఁ జల్లితి పుత్తమబీజములను
చల్లిచలకమునుపె హర్షంబు నెలంగ
వలపుమొలకలు మొలచె హృత్ఫలకసీమఁ
గడువిచిత్రము గాదె యీకాలమహిమ!
విత్తుటయు వెంటనే మొల్క లెత్తుటయును.

మిత్రుడా!

గేయము

[ఎ. నర. గు. త. వ్య. రా. జ. గారు]

ఏడ పోయెద వెందు కేగద
వేమి లాభము మిత్రుడా!
జాడతెలియని సందుగొందుల
సంచరింతువె మిత్రుడా!
నీడపట్టునఁ నిల్వఁ గోరక
దాడి నెడలుదె! మిత్రుడా!
వేడివేడి నిరంకుశత్వము
వాడి చూతునె? మిత్రుడా!
కారుమబ్బులు గ్రమ్ముచున్నవి
కదలిపోదునె? మిత్రుడా!
కదలిపోయినఁ గల్గనష్టం
చెదఁ దలంపపు మిత్రుడా!
కష్టసుఖములగతి యెఱుంగక
నష్టపడెదవో మిత్రుడా
కష్టములు గట్టెక్క-జూచినఁ
గలుగుఁ మోదము మిత్రుడా!
దారి తెలియక దూర మేగెదు
దారిఁ జూడుము మిత్రుడా!
దారి నీదరిఁ జేరి యున్నది
చేరి చూడుము మిత్రుడా!
కాల మాగదు గడియకాలం
చేల జాప్యము మిత్రుడా!
కాల మెఱిగిన కర్మమోగము
గట్టిమర్కము మిత్రుడా!

వశము

[కె. అన్నంరాజశర్మగారు]

ప్రణయినీ! అమృతాంబితప్రథమ నీను
నీకపోలంబులందున నృత్య మాడు
రక్తిమాంసరముల రాగరసము చింద
విడుతునే నేడు ముద్దులం గనుగకుండ?
రామణీయేండుపాళి; రాత్రులందు
మాధవీలతాగృహముల మాటు నిల్చి
వీణ సవరించి భావాలిక మైన
ప్రేమగీతంబుఁ బాడఁగా వేగ రమ్ము.
బొండుమల్లెతావులు నిండుకొనిన
కొండకొనల చరియింపఁ గోక్కె గలదో
వనకురంగీవిలోచనా! భయము దక్కి
రమ్ము నాతోడ ప్రణయసామ్రాజ్య మేల.
చెలులు లేరందు సుంతయుఁ జింత వలదు
తరళనేత్రలు హరిణకాంతలు నిరంత
రంబు నినుఁ గూడి మోహనారణ్యసీమ
స్వేచ్ఛమై విహరింతురు చిన్నదాన!
లేలేమామిడికొమ్మల కూలేడుదు
గండుకొయిల జపియించు గానమునకు
కల్పనముఁ జేసి యర్థముల్ కవిని గాన
పాటలాధర! వినిసెంత ప్రతిదినంబు.
పవలు లేలకు భేద మేర్పడక క్రాన్య
రాగములఁ జిల్చు సెలయేటి రావ నులరు
రమ్యసికతాస్థలంబుఁ జేరంగరమ్ము
అబల! వచియింతు నంద రహస్య మొండు.

అష్టావధానపద్యములు, నమస్కలు

ఏలూరు శ్రీ గాంధీ ఆంధ్ర జాతీయమహావిద్యాలయము నందు జరిగిన శ్రీరామనవమీకల్యాణమహోత్సవసందర్భమునం దష్టావధానపద్యమున ప్రహ్వశ్రీ అష్టావధాని కాకర్ల కొండల రాయకవిగారిచే రచింపబడినవి.

1. గాంధీమహాత్ముని శత్రుచికిత్సా కరణాభిప్రాయము

ఉ. ప్రాణము లెట్లులైన నిలువనలై నందు బుధు ల్యచింతరే గానదడు కృభంగిఁ గొని గాంధీయుండై కొనె వాదరేపనుక పూనిక నిట్లు ప్రాణములు వోపుతఁటిం బొనరించె గాధిరా ట్టానుడు దొల్లి నొక్కశ్వపచుం గని వేడుమఁ గుక్క మాంసముక.

2. నవవధూవరుప్రణయము

క. నవనవలూడెను తీరియ
దినసంబున కొక్కతీరి దీపించుగతిక
నవనంపతులకుఁ బ్రణయం
ఋచివయిం గ్రమముగాఁగ నభివృద్ధియగుక.

3. పొడుముడబ్బి

శా. గాటందై తగు నిన్వపెట్టెను ధనగ్రామంబు రక్షించున ట్లోటం బొందక రక్ష నేయదును దారుతాహముంబొంధి బ ల్పాటించెనక వాట మొప్ప వెన డబ్బాయందునం బొడ్డు నే పీటం గావున నిట్టిజబ్బి నుతిగావింపక వలెక సజ్జనుల్.

4. భాగవతమునఁ దత్త్వైతిక రక్తః గలకాంతా కనకాసక్తిః గభామూలమున వెల్లడించుట

సీ. ఘనభాహుబలులైన కంఠసాల్యాదుల
సంగ్రామతలమునఁ జంపుటయును
రమణీయగాత్రలై కొమరారుచున్నట్టి
వ్రజభామినులఁ గూడి వలలుటయును
అష్టభార్యలతోడ ననురక్తిఁ గ్రీడించి
పుత్రసంతానంబు బొందుటయును
బాంధవ్యమును జాలఁ బాటించి ఘనమైన
కలసఁ బాండవులతోఁ గలియుటయును
గీ|| గలుగు శ్రీకృష్ణ వాయుకుంఠా నొనర్చి
భాగవతకథ పోతన్న పలుకుకతన
నాగుణంబులె తనకు నాన్వేదకరము
లయ్యె నేమో యటంచును ననగ వచ్చు.

5. మనుచర్మిత్ర కళాపూర్ణోదయ కావ్యనాయికలకుఁ గల పోలికయుఁ దారతమ్యము

చం. కలమున రూపసంపదన గోమలవాగ్రచన నివృతాహసం
కలనమున నృమాన లయ క్రాలుదు రాకలభాషిణీమర్క
ధులు, కలభాషిణీవికచతోయజులొనన మర్త్యజాతయై
జాలరు, వరూధినీతరుణి పాల్పు సుమీ! మరుదంకజాతయై!

6. ఆల్పసంతోషికిని మహాశాఙ్గరునకును సమకూరు ఫలసిద్ధి

శా. అందె రాని మహాశలంబునకు నై వ్యామోహితుండై తుడం బొందక లేక తపించుమాధుగతి త్రుప్తంబౌ మహాశాయుకుం డందంగల్గిన చిన్నిపండు గొని మోదాంభోధి నోలాడుని స్తంధ్రప్రజ్ఞానీరితిఁ దృప్తిగలయాధన్యండు సౌఖ్యంపడుక.

7. సమస్య "దారము లేని హారము నితంబిని! నీ కెవఁ డిచ్చెఁ జెప్పుమా!"

(ఇందు మందార మనునదమును గూర్చరాదు)
ఉ. వారకకంకభాగమున భవ్యదరంబటలై తనర్చుచుం జారుతరంపుము త్రియపుసంఘములం బురుడించుముక వెసం గారఁగఁ జొచ్చె నిప్పు డిరుగన్నులనుండియు బాష్పవీచులీ "దారము లేని హారము నితంబిని! నీ కెవఁ డిచ్చెఁ జెప్పుమా!"

8. సమస్య "నీ కే త్రావ జలంబు లుండ నహహ! నీరూపు సాంపాండగక"

శా. వారు మీరు మీఁ దెలుంగక తమో భారంబునఁ ద్రాగుచుక
ఘోరప్రక్రియ నింద కొచ్చుటను గ
న్తోఁ గల్గియుం గూడ నీ
వారీతిం జెడిపొదలించి యిటు లే
లా బాల యత్నింపఁ గల
నీకే త్రావ, జలంబు లుండ నహహ!
నీరూపు సాంపాండగక.

ఒక రోజు ఉద్యోగం

(చిన్నకథ)

[కొప్పర్తి నారాయణమూర్తి బి.ఏ.యల్.టి.
సాహితీసమితి]

ఋతుకరణం సీతాబాయిమ్మకు మగడు పగలోకయాత్ర సేవించేసరికి నాలుగువందల అప్పన్ను నాలుగేండ్ల కొడుకు బొజ్జయ్య అనేవాడున్నా మిగిలియుండెను. ఉన్నప్పుట్లో ఉపాధి జరుగదనిస్తే పరదేశములో క్రొత్తతోటకుకమ్మననిస్తే తలచి, 'చెడి పట్నం చేరాలి' అనేసామెల జ్ఞాపకము రాగా, 'జై, పరమేశ్వరా' అని చెడలవాడ పట్నంలాడుకాం చేసింది, సీతా బాయిమ్మ ఆడడ రయలుచేసినవేళావిశేషంచేత, బెజవాడవచ్చిన రెండురోజులలోనే అచ్చటనున్న ఒకగొప్పఉద్యోగస్థనియింట్లో ంటలక్కగా కుడిరింది. తల్లికి కొడుక్కి భుక్తిజరుపడానికి కొడుకుకు చదువుచెప్పించడానికి వొప్పుకొన్నాడు, అయ్యవోగొస్తుడు.

బొజ్జయ్యని ఒడిలో చేసివారు. ఉద్యోగస్థని యింట్లో వుండడంచేత ప్రతిక్లాసు ఫరిక్షలోనూ కృతార్థుడవుతూ వుండే వాడు. వీడు చెడవెడిగిరికొద్దీ వీళ్ళి పేపరానికి జీతం వచ్చడానికి కొంచెము అయిదువైత కలిగింది యింటియజమానికి. దానికి తగినట్టుగా లోవో సెకండరీ పరీక్షలో తప్పడం ప్రారంభించాడు బొజ్జడు. గకర్న మెంటుపరీక్షకుక అరునాళ్ళు తప్పవలసినవచ్చింది. ఇంక ఈజవానికి పాఠ్యను అవడని నిరాశ చేసి తనడిపార్డు మెంటులోనే దూరపుగ్రామంలో కొంచెం అధికారముగల ఉద్యోగం యిచ్చాడు బొజ్జయ్యకు ఆయింటిపెద్దమనిషి. ఆమట్టుకు కొంప మునిగింది! బొజ్జయ్యకు కల్లు నెత్తిమీదికి వచ్చాయి. అధికారం చెలాయించాలని కోరికగాని మరొకటి ఆయనమనస్సులో లేదు. కనకపునెంహాగనమున కునకమును కూర్చుండ బెట్టినట్టు పరిణమించింది కథ.

ఉద్యోగం అయిందని తెలియగానే ఇల్లు బయలుదేరి స్నేహితులదగ్గరకు వెళ్ళు తీసుకోడానికి వెళ్లి వారిదగ్గరనుండి డిబ్బువాచీ, ఫౌంటెన్ కలము, చేతిబెత్తము, కళ్ళజోడు, ఇత్యాది ఉపకరణములను స్వీకరించి రాత్రి పదిగంటలకు ఇల్లువేరుకొనే టప్పుటికి యజమానికి చాతాత్మకా కడుపునొప్పి వచ్చిందనిస్తే చాలాబాధపడుతున్నారనిస్తే తెలిసింది; కాని బొజ్జయ్య లోపలకు వెడితే ప్రమాణం ఆపుకోవలసి వగుంజేమో అని భీతిచేత అరుగుమీదనే నిలువబడి తల్లిని పిలిచి తాను తల్లిణమే ఉద్యోగపుఊరికి పోతానని యభిప్రాయమును చెప్పెను. "అమావాస్యపూట ప్రమాణం ఎందుకు? కొత్తగా ఉద్యోగం అవడం మాడాను!" అని తల్లి చెప్పినదానిని నెడచెప్పి బెట్టి, గిరుక్కున ఊరి పోయి తన (study room) చదువుకు నే గదికి వెళ్లి సామాను తీసుకొని బండిమీద ప్రయాణం సాగించాడు.

మరునాడు పకోకండు గంటలకు వెళ్ళవలసిగ్రామం చేరాడు బొజ్జయ్య. ఫలానా ఆఫీసు ఎక్కడ అని వాకబునై తెలిసికొని తిన్నగా ఆఫీసులోకి వెళ్ళాడు. అక్కడ పనిలో మునిగివున్నా మాస్తా ఈ దున అట్టహాసముదాచి కం గారుపడి లేచి "మా ఆఫీసుగారు తెలవుమీద వెళ్ళండి, నాల్గోజు లయింది." అన్నాడు, ఆఫీసులోనుండున్న పెద్దమనిషి కాబోలు అనుకొని, "టైం, నాన్సెక్స్! నేనే ఆఫీసురుని; వెయ్యంలాగ మాస్తాపూరుకుంటావే? బుడిలో సామాను దింపి లోపల పెట్టు" అని కనకకొనేసిరికి ఆదీంద్రబ్రాహ్మకు వలగుతూ వెళ్లి ఆఫీసుగారి అజ్ఞను నెరవేర్చాడు.

తరువాత గుమాస్తాను తీసుకొని హోటల్ కు బయలుదేరి వారు, బొజ్జయ్యగారు. హోటలు లో బ్రాహ్మణులం క్షిని కూర్చొని భోజనంచేసి, డబ్బు గుమాస్తాయినాడని మేనేజరుతో చెప్పి తిరిగి ఆఫీసుచేరివారు.

ఆఫీసులోకి రాగానే మొట్టమొదట వ్రాసినకాగితం యేమంటే, తాను రాగానే గుమాస్తా దండం పెట్టకపోవుటకు సంజాయిషీ యిచ్చమని. ఈ కాగితం గుమాస్తాకు ఇచ్చి పరుండడానికి ఆఫీసుజల్లలమీద పరుపువేయబోతూ వుండగా జవాను వచ్చాడు. బొజ్జయ్యగారు మండిపడ్డాడు, ఆలస్యంగా వచ్చి నందుకు. మామూలుచేళే ప్రకారం జవాను వచ్చాడు పాపం "నేటినుండి నువ్వు ఆఫీసుకు రావద్దు. నిన్ను పనిలోనుంచి తొలగించినాను" అని ఉత్తరువు పాలించినారు బొజ్జయ్యగారిగారు. జవాను ఏడుస్తూ అక్కడే నిలువబడ్డాడు.

పరుపుమీద దేహమును వార్చినపదినిముసలలో ఆవూల్లో కంతా పెద్దమనిషి కొండప్పుగారు వచ్చాడు కొత్త ఆఫీసుగారి దర్శనం చేసుకుందామని.

కొండప్పుగారు రావడంచూచి గుమాస్తా తనకొత్త ఆఫీసురు గారిని మెల్లగా పిలిచినాడు. "నిద్రపోతూవుంటే శత్రువావా? బుద్ధిలేనిగాడే!" అని అరిచినారు బొజ్జయ్యగారు. "అయ్యా! ఈయన కరణంగారండి-సద్బుద్ధివాణులు వెనుకటి ఆఫీసురు గారికి వీరికి చాలాన్నేహం....." అని గుమాస్తా యేదోవిధంగా సద్ది చెప్పబోతూవుంటే, "కరణాలయి తే ఎవరికి గొప్ప? మేము శిష్టుకరణాలము, కరణాలకంటే ఎక్కువవాళ్ళమే! ఇప్పుడు సమయంకాదు పొమ్మను, ఆకరణాన్ని."

చురీకాస్త సేపటికి హోటలు మనిషి, అయిదాళ్ళరు బ్రాహ్మణ కరణంగారు ఆఫీసునుకువచ్చి మధ్యాహ్నం బ్రాహ్మణులతో కూర్చుని హోటలులో భోజనంచేసినందుకు సంజాయిషీయిచ్చుని గట్టిగా అడిగారు. దీనికి జవాబు చెప్పలేక జవానును పిలిచి వారందరిని గంటివెయ్యమన్నాడు, బొజ్జయ్య. జవాను నవ్వు తూ నీలబడ్డాడు. బొజ్జయ్యకు కొంచెం పొగరు తగింది; "గుమాస్తా! నువ్వైనా వాళ్ళని పంపించెయ్యకూడదా" అన్నాడు. "మొదట నేచెప్పినట్టువింటే ఇంతవట్టుకు రారుగదా! ఇప్పుడు నానశము తప్పింది." అని తప్పుకున్నాడు గుమాస్తా. "పోనీ, మీరంతా కట్టకట్టుకు గంగలోదిగినా నాకేమో అపకారము జరిగదు- వైఆఫీసు మావాడే" అనుకుంటూవుండగా బొజ్జయ్యకు తెల్లగాం వచ్చింది. తనకు ఉద్యోగంయిచ్చినతయన చనిపోయినాడు! పొరలివస్తూవున్న విచారమును కొంత ఆపుకొని 'తరువాత మాట్లాడుతాను వెళ్ళండి' అని తన్ను చుట్టుముట్టినవారితో చెప్పకొని తల్లి తుణుక ఆఫీసువిడిచి వెళ్లి జ్యూకుదుర్చుకొని చెడల వాడలో తనకల్లివున్నయిల్లు చేరాడు, రాత్రి పదిగంటలకు బొజ్జయ్య.

మామూలుపరామర్శకబుర్లు జరిగినతరువాత, "నాయనా! ఇంక మనకీ ఈయింటికి ఋణం తీరింది. నేను కూడా నీతో ఉద్యోగపుపూరికి వస్తాను. కష్టపడి చదువుచెప్పించాను. నీఉద్యోగం కళ్ళచూడాలని చాలా పుత్తాహంగా వుంది." అని బొజ్జయ్య తల్లి సీతాబాయిమ్మ కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటూ అడిగింది నోడు కును. "సరే, లే" అన్నాడు బొజ్జయ్య. సీతాబాయిమ్మ మాటలు కట్టివేసింది. అప్పటికి తెలతెల్లవారుతూ వుంది. వీధి అరుగుమీద పండుకున్న కొడుకుదగ్గరకు వచ్చి చిగ్గరగా పడేపతే పిలిచి బండి తీసుకురమ్మని అరచింది. కాని బొజ్జయ్య పలకకపోవడం చేత ప్రయాణవిధలికచేత గాఢనిద్ర పట్టింది కాబోలు ననుకొని శత్రువామని శంకిమీద చెయ్యివేసింది సీతాబాయిమ్మ. ఇంక ఏముంది! వల్లు బొండ్లంలాగ శల్లపడి వున్నది. దేహము బిరు నెక్కింది. లోపలనుంచి దీపంపట్టుకు వచ్చి చూచింది. ఇంకెక్కడి బొజ్జయ్య!

ఈకబురు తెలియగానే పోలీసువారు చుట్టుకున్నారు. శవాన్ని ఆనుపత్రకి పంపారు. విమంత్ని చనిపోయాడట డాక్టరు గారు నిర్ధారణచేశారు. అప్పుడు సీతాబాయిమ్మతోకం చూసిన వాళ్ళలో కంటు తడిబెట్టనివారు లేరు. కాని ఎవరేమి చేయగలరు?

ప్రణయలత

[బుడమగంట వెంకటరమణయ్యగారు]

ఉ. 'చేతుల జాప నేల నికఁ జిక్కడు పండ'ని పల్క నేల? నిం జేతుల బట్టి ముద్దిడఁగఁ జిత్తమునందు తలంచినాడ; నీ వెంతటిజాణవే చెలియ! వేమలు నామదిఁ గాంచ నెంచితో! పంతము లేల యింక, నినుఁబాయఁగఁ జాలను జెంతఁజేదమా. సీ. కనుసన్న లొకవేళఁ గాంచి భావప్రపంచ మందు నీ వెన్నంటి మమతతోడ నగుమొగం బొకవరి నానంకఁ ద్రిప్పటఁ గాంచి సంతసవార్ధిఁ గలయఁ దిరుగు చుంటి; నొక్కొకవేళ సోయగంబునఁ జెంతఁ జేరవచ్చెడి నిన్ను జేరవరుగు గీ. నంతలో మాయమగుచుంటి వెంత చిత్ర మింక నైనను కరుణతో మెలఁగరాదే? ప్రణయలత కాలవాలమై పరఁగువాడఁ గనుము, గుణవల్లి మానసకల్పవల్లి. గీ. భూమణంబులు గూర్చంగ భూతి లేదు; బాలండని తల్పు టనుచితభావ మగును; రమణి! దేహంబు త్రిభంగురంబు గాదే! కాగిలి నొసంగ రావేల కరుణతోడ.

జయంతి కామేశముపంతులుగారు

[వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు]

పుణ్యశ్రీకు లయిన కామేశముపంతులుగారి చరిత్రమును శ్రీశ్రీమల, సుబ్బారావుపంతులుగారు సారస్వతానుబంధములో ప్రకటించిరి. అది నాకు మిక్కిలి ఆనందము కూర్చినది. విశాఖపట్టణముజిల్లాలో కామేశముపంతులుగారి కీర్తిని పలువురు కీర్తించుచుండగా వింటిని. ప్రకటించవలసిన దనుకొంటిని. ఇప్పుడు సారస్వతానుబంధములో శ్రీ సుబ్బారావు పంతులుగారు ప్రకటించినవిషయములు గాక, నేను విన్నవకథలు కొన్ని వ్రాయుచున్నాను:—

పంతులుగారు నిత్యాన్న దానవ్రతులు గదా! బబ్బట్లతో జరిగిన యొక నాటి సంభ్రమమున, వంటవాడు సాయంకాల మంటికి పోవుచు పెద్దపల్లెరము నిండుగా బబ్బట్లు పెట్టుకొని కొనిపోయినాడట! కామేశముపంతులుగారి తల్లి దానిని చూచెను. రాత్రి తూరునిదగ్గరకు వచ్చి “నామనా! నీయన్న ప్రదానములకు సంభ్రమములకు సంతోషమేకాని దొంగతనముల క్రిందకూడ సామ్య నాశముగల చూడలేకున్నాను. నీ వేమి విచారించుచున్నావో” అనెను. తమారు, “దేమిటిఅని అడిగెను.

నేడు వంటవాడు కొన్ని వందలు బబ్బట్లు పన్నెమునిండుగా పెట్టుకొని ఎత్తుకొనిపోయినాడు. సంతర్పణలో పడినది భోజనముచేసిన తల్లి పిగిని యిలువంటికికూడ జరుగుచున్నవో నిబ్బరించుట కష్టముగానా” అనెను. అది విని పంతులుగారు “సరే, అమ్మా! బొద్దన రుచి వానిని చివాట్లు పెట్టుదును నీవు విచారపడకు” మన్నాడు.

ఉదయము వీడియరుగమీద పంతులుగారు పలుదోము కొనుచు వంటవానిరాక చూచి తల్లిని పిలిచి తల్లియెదుట వానిని విచారించిరి. ఏమిరా! నిన్న సాయంకాలము బబ్బట్లు పన్నెము పట్టుకొనిపోయినావట నిజమేనా” అని; అది విని ఇంట్లో పిల్లలకి తీసికొనివెళ్లి నా ననెను. పనికిమాలినవాడా! నీ కేమిబుద్ధిలేదా! పొడిబబ్బట్లు తింటే కడుపునొప్పి వస్తుందని యెరుగవా, శీఘ్రముగా తోపులికిపోయి బారీచెంబునిండా నేయి తీసికొనిపో! వెంటనేపో ఈలోగా పసిపిల్లలు ఇంటిదగ్గర తింటారేమో! ఆదైన బాధపడతారు.” అని చివాట్లు పెట్టి నేటివారీ యిచ్చి వెంటనే ఇంటికి పంపిరి. అమ్మా! సంతర్పణలు చేయుట సంతోషమే నంటివిగదా! ఇదే మనుకొన్నావు? వెంటమీద పార వేయడ మనుకొన్నావా? మడియెప్పుడు నిట్టివానిగూర్చి నీవు విచారము పెట్టుకొనకు. నీచేతనైతే నీవుకూడ ఎవరికైన నింత పెట్టుచుండుము. గృహనిర్యాసభారము నామీద నున్నది నీ కెందుకులే ఈచింత” అని మందలించిరి.

కామేశముపంతులుగారు మంచి భోజనపుష్టి కలవారు. గుమాస్తా కేసులరికార్డును వినిపించుచుండగా, ఆలకంచుచు విశాలమయిన కచేరీసావడిలో నీచివరనుండి యాచివరకు ఆచివరనుండి యాచివరకు రామనామోచ్చారణము చేయుచు పచారు చేయుచుండెను. ఆ సావడిలో రెండుప్రక్కలను రెండు దండెములకు రెండు చక్రకళియనటిపండ్లగెలులు వ్రేలుచుండగా నిటువచ్చినప్పు డీగెలలోని దో, పండు అటుపోయినప్పు డాగెలలోని దోకపండు ఆరగించుచు రెండుగెలలను కడతేర్చుట నొక నాడొక పెద్దమనుష్యుడు చూచి యచ్చెరువు చెందినాడట!

కామేశముపంతులుగారి రొకనాడు భక్త్యభోజ్యములతో జించారగించి, బరంపురమునుండి శ్రీ కాకుళమునకు గాబోయిన మేనాననారీమీద ప్రమాణమై వచ్చుచుండిరట! త్రోవలో ఎండలో వారికి హెచ్చుగా దప్పిపుట్టెను. అని యభిప్రాయముగా నుండెను. మంచినిరు కానరాలేదు. సంకటపడుచున్నారు. త్రోవలో నెదురుగా నొకబ్రాహ్మణుడు కానవచ్చెను. ఆయనను పిల్చి “ఎవ్వరవు ఎక్కడికి వెళ్లుచున్నా” వని పంతులుగారు రడిరి. “అయ్యా మానీ ఫలని గ్రామము. నా మమారునికి ఉపనయనము జరుగవలసియన్నది. నేను బీదవాడను. కామేశం పంతులుగారు మహాధర్మాస్థులు బరంపురములో నున్నారని విన్నాను. వారేమయిన సహాయము చేయుదురేమో దానితో ఉపనయనము జరుపుకొంద మని యాచించిపోవుచున్నాను” అనెను. పెళ్లుదవుగాని నేను మిక్కిలి దప్పినియున్నాను. ఈచెంబునిండ మంచితర్థము తెచ్చి పెట్టగలవా పుణ్యము కల్గును” అని పంతులుగారు రనిరట! ఆబ్రాహ్మణు డానవారీబోయాలను, బిళ్లబంట్లతులను వారిప్రాధమమున చూచి ఎవరో గొప్పయు దొంగి యనుకొని వారిదగ్గరనున్న పెద్దచెంబును తీసికొనిపోయి అడ్డుపట్టుట నెక్కడకో ఉన్న బావినుండి చెంబునిండుగా తియ్యని చల్లనిమంచినీరు కొనివచ్చి యిచ్చెనట! పంతులుగారు

చెంబునీరు త్రాగి తృప్తిపెంది” బ్రాహ్మణుడా బ్రదికించి వయ్యా! కాని పాపము నీవువెల్లి లాభములేదు. కామేశంపంతులుగారు మునున నప్పుడు లేడు. మరల నింకొకతూరి పోయి చూతువుగాని, యీసారికి ఓనిని తీసికొనిపోయి చెప్పి సవారిలో తలగడక్రింద రాకగా బోసియున్న రూపాయల నా పెద్ద చెంబునిండ నింపి చేతికిచ్చి “నీ విచ్చిన మంచినిటివిలవ దీని కంటే హెచ్చునుమా కొని పొమ్మ” అనిరట. బ్రాహ్మణుడు ఆశ్చర్యము భొందెను. ఆచెంబులోని రూపాయలు ఆయిదాటు వందలకు తక్కువయ్యుండవట. పరమానందభోతుడై బ్రాహ్మణుడు, “వెదకబోయితిగ కాలదగిలెను. మీరేనా కామేశం పంతులుగారు! మహానుభావా! మహాదాతవయ్యా! దొడ్డప్రభవ వయ్యా!” అని కైవారము చేయుచు వల్లి తన గ్రామమునకు వెళ్లెను.

భావ్యమయ్యంగా రొకనాడు మందయ్యవో రెండవవత్తు మం దసంతాచార్యులుగా రుండవలసినదే అని హెచ్చార్తు వక్త్రీల్లో నభిందయశము గాంచినవారు, ఆంధ్రభాషాభిమానులు నగు పనపాకము అనంతాచార్యులుగారను జయంతి కామేశము పంతులుగారును పదరాసులో సహపాఠులుగా నుండిరట! అనంతాచార్యులుగారి సే కొండ తానండాచార్యులుగారిని పే రొక్కందురు. అనంతాచార్యులుగా రయిదాటు మానములకు వైకుంఠవాసు లగుదురట! నేను మదరాసుకువచ్చి వారి వాల్సల్యమునకు బాత్రమైతిని. కామేశము పంతులుగారి మహా నీయతను వారు పలుమారులు ప్రశంసించుచుండెడివారు. అప్పుడు స్మరింపగల్గిన దిది యొక్కటి.

ఒకవ్యాజ్యముతోపున అనంతాచార్యులుగారు వక్త్రీలుగా విశాఖపట్టణమా బరంపురమో వెళ్లిరట! ఆడే తొలితూరి వారా జేశమన కరుగట! బాలశబ్దగు కామేశముపంతులుగారింటనే వా రుండిరి. దాక్షిణాత్యులు ఒపార్దేశమునకు వెళ్లునప్పుడు చెంబువెంటగనిపోవు నలవాటు లేదు కావున అనంతాచార్యులుగా రావాడు సాయంకాలము ఊరవెలవలి కరిగి, అక్కడ నొకముగలియాడుది కానరాగా, “ఇక్కడ నెక్కడైన నొక గుంటను చూపుతావా పోవలెను” అ అడిగిరట! ఆముగలిది “నీజిమ్మపడ! నీ కేమి పోగాలము వచ్చినదో నన్ను గుండు చూపుచుంటావా” అని తిట్టుచు మొగన మెటికలు వెలుచుచు తొలగిపోయెనట! అమూనము చెంది యనంతాచార్యులుగా రింటికివచ్చిరి. కాని కామేశముగారిలో దీనిని జెప్పలేదు. వ్యవహారము ముగిసినతర్వాత ప్రయాణమునాడు కామేశముపంతులుగారి తండ్రిగారు అనంతాచార్యులుగారిని సంభావించుటలో నిట్లనిరట: “అయ్యా మాగుంటడు మీసహవాసముచేత నీమాత్రము వ్యాపిలోనికి రాగల్గిన డు.” అనంతాచార్యులుగారిమనసు అన్యత్ర ఉన్నట్లు కన్నట్టెను. బదులు సరిగా చెప్పలేదు. ఏమో యోచించుచుంటిరేమి అని వా రడిగిరి. తనకు ఆరిగిన పరాధము చెప్పిరట అందఱు నవ్విరట! కామేశము పంతులుగారు శ్రీరామభక్తు లనియు నిక్కిర్చిపులనియు మహానీయు లనియు ననంతాచార్యులుగా రుచ్చెప్పుచుండెడివారు. వారిశతకములనంతా చార్యులుగారే తొల్ల నప్పుచేయించిరి. లక్షలకు లక్షలుగా నార్జించినవారయినను కామేశంపంతులుగారు తమ సర్వస్వమును ధన్యకార్యములకైనే వెచ్చించిరట. ఔర్ధ్వక్షిపిక మునకుగూడ నట్టి పెట్టులేదందురు.

బ్రాహ్మశ్రీ గౌతమాతారమని ప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీపాద రామకాన్తులవారు వీరిసహాయముచే బోల్చిలియందు వేదాంత కాస్త్రాభ్యాసము నొనరించిరి.

చా త్రి క ము
“వి ద్యార్థి”

తగల బిహార నయ్య చాతక మనీవు చెలగి యలపురందరునె యాచింతు గాని శ్రీ లాగ్నిచి కంటుబడువారి కెలక జనవు జన్మ మన్నను నీదియే జన్మ మగును. అయిన నొకనాటక జెప్పెద నాలకింపు మిగల దగల గొన్నం బ్రాణము లెగయుచున్న వారిదము లని యన్నింటికె గోరక బోకు మనిరు నశనిహతంబుచే నలరు నవియు. నట్టియా రాక్షసులు జూసి పాటునవియు నీడెడియట్లులు గనబడి మిడుకునవియు గలవు మఱి యొక్కనాట యాఘనలభంగి నీలధూమంబు చరియించు నింగి నొకట వాని నేడంటు నభిమానభంగ మగును గాని బిందుల నొకరెంటికె గాంచు బోవు. విశ్వమున జీవనదమయి వెలయుచున్న డేరు ఘనమైన మింటిపై బాటుచున్న మానధనమున చాతకంబున కొసంగ నంబుదను! నీరుజన్మ కృతార్థ మగును.

ఆంగ్లబాష, ద్రావిడభాషలు

ఇంగ్లీషుభాషకును తెలుగు, అరవము, కన్నడము మొదలగు ద్రావిడభాషలకును నేమైనను మైత్రి గలదా? తెలుగులో వ్రాయుట ఇంగ్లీషున Write అనుమాటల కు క న్న డ ములో బరి, అరవములో వరి అనునవి వ్రాయుట, గీయుట అనునర్థముల నిచ్చుచున్నవి. మనలో పిల్లలకు అక్షరములను నేర్పుటలో మొదట నేలమీద వాటిని చాచుగా చెక్కి యుంచి ఆగితలలో పిల్లవానివ్రేలు పట్టి దిద్దిండుట గలదు. తర్వాత అయిదు బరలు వచ్చిన కనుచున్నాము. ఇదిగాక తాటియాకుమీద గుంటముతో వ్రాయునప్పుడు గాట్లుపడుచున్నవి. గనుక వ్రాయుట Write అనుకల్పములు ఇట్టి వ్యుత్పత్తిని నూచించుననవేమో అలాగు నీయును.

2 ఇంగ్లీషు ‘Made’ అనుపదమునకు కన్నడములో మాద అనునది గలదు. ఇది Mere Coincidence. కాకతాలి య మ న వ మ్మ వా? Tailor అర వ ములో త్రైయల్ (-కుట్టుట) తెలుగున తొయ్యలి, Crack (-పిచ్చివాడు) అరవములో కిరుక్క, Spread-అరవములో పరత్తు తెలుగున పరచు, Akode అరవములో వీడు కన్నడములో వీడు తెలుగున విడిది, Vain అరవములో వీజ్ (-వృథా) Tiffin అరవములో తీవన్, తీని, తెలుగున దాణా Home అరవములో అఘమ్మ Husband (derivation hus a house huandi Inhabiting) అరవములో అఘమ్ + ఉ దైయాక-అఘయి దైయాన్ - ఇల్లుగలవాడు- Pannage (పండులతండి)-, అరవములో పండికి పని (పన్ని). Wavy అరవములో వ్వి (లి) (వయి) Round అరవములో ఉరుత్తై, papa అరవములో అప్పా తెలుగున బాబు, Mamma-అమ్మ hen (fcwl) అరవములో వెన్ కోల్లి (లి) కన్నడములో హెన్లు అనగా అడవి, Kea (-చూపు) -కన్ను, leaf (leaves) అరవము ఇలై, కన్నడము ఇలపు. One అరవములో ఒన్ర (ఒణ్లు) wife-అరవములో వెప్ప, వెప్పటి - (ఉంపుడు), Attie - అటక, Cottage - గుడిసె, Ludge - కట్టె, put-పెట్టు, Dine -తిను, bed-పడక, Cairn అరవములో మ్రు తెలుగున (చిన్న) కొండ, Cut (Compare) (కత్తి) plough అరవములో పిళగు (తెలుగు పలుగు), split అరవమున పిళి, Cove (Sheltered passage) తెలుగున కొవ అరవమున కోవై, sink-ఇసుకు, Cheek - చెక్కిలి, siec-చీకు, Cot - అరవములో కట్లో, thread అరవభాతువు తిరు (తిరట్టు) Go కన్నడములో హోగో, pulp తెలుగున పప్పు అరవములో పురు ప్పు, boy అరవములో పయ్యన్, path అరవములో పాడై, no అరవములో అన్న Cool అరవములో కుళుకుళు, వులిర్-plum అరవమున ప్పు (ళ) మ్, ఈమొదలగు శబ్దములకు పోల్చి చూచినయెడల ఆశ్చర్యము పొడముచున్నది. ఈమాట లన్నియు అదిమవాసులు అనాగరికదశయం దుండునలు ఉపయోగించు సామాన్యపదములై యున్నవి. ఇందువల్ల బ్రిటిషు ద్వీపములో ఆంగ్లమును అనగా ఆంగ్లో - కాన్కన్ భాషను మాట్లాడుచుండిన ఆదిమవాసులను, అర్ధ సంవర్సమునకు పూర్వము తెలుగు, అరవము కన్నడము మొదలగు ద్రావిడభాషలను మాట్లాడు ఆదిమవాసులను ఏకాలమునందో యెచ్చటినో సహవాసము ఉండియుండె ననియు, తర్వాత తెగలు తెగలుగా చీలిపోయి రనియు అనుమానము కలగక మానదు. ఇది వరిత్రాంశము గనుక బుద్ధికాలులు విమర్శింపవలెను.

భాను

హిందీ - తెలుగు
బాలశిక్ష 0-6-0
మొదటి వాచకం 0-6-0
హిందీ పాకెట్టు డిక్షనరీ ౧-౦-౦.
తెనుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుటకు నిలయిన సులభతైలిన వ్రాయబడినది.
లిపాల భర్తు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయ,
గి, తంబుకెట్టిపేటి, మద్రాసు.

రసతంత్రము

[మూండలిక శ్రీరామశర్మగారు]

అభిలక్ష్యమందనామకమైన బ్రహ్మదేవునిచే రచింపఁబడి యాయుర్వేదమున రసతంత్ర మొక స్వతంత్రభాగముగాఁ బరిగణింపఁబడుచున్నది. ఆయుర్వేదమైన యాయుర్వేదమును బుష్పిగణము గ్రహించి, యందుచేత్రము విస్తారముగా నుండుటచే వారు, వారివారిగ్రంథములందుఁ బ్రథమమున ప్రపంచోత్పత్తి, మనవస్థరూపము, ద్రవ్యాదులు, వానిస్వరూప పరిణామలక్షణాదులను, విమర్శించి చూపి వాని కనిష్ఠస్వరూపం భము కలుగఁజేసి, వివర్ధముకలుగకుండ నుపాయంబులను బొందు పఱచి అధిభౌతికజ్ఞానముతోపాటు ఆధ్యాత్మికజ్ఞానమునగుడ బోధించుచు సర్వజనోపయోక్తముగా ననేకగ్రంథములను రచించి లోకమునకు విక్సించి హితము చేసిరి. అటులే రసతంత్రకారులు గూడ, అధిభౌతికరసాక్షజ్ఞానముతోపాటు యోగాసభజ్ఞానమునగుడ బొందుపఱచి, వారివారి పాండిత్యముల, శక్తులు మొదలగువాని నన్నింటిని జూపుచు, రసతంత్రమును సర్వజనోపయోక్తముగా రచించిరి. ఆయుర్వేదగ్రంథము లన్నిటిలోను రస తాత్రము ప్రధాన మయిన దని చెప్పవలసివచ్చును. దీని నాదిత్యుడగు మహేశ్వరుడు, మర్త్యులొకమున కుపదేశించెను. ఈశ్వరుడు యోగప్రియుడు వనోపాయపులను బంధించి, మన్యకుని జయించి సర్వకాలసర్వావస్థలయందును, యోగముద్రాబద్ధుడై హిమవత్పర్వతమున నివాసము చేయుచుండను. ఈశ్వరాశితులగు నితరయోగిగణము లీశ్వరచిత్తయోగతాత్రమును రసతాత్రమునఁజేర్చి రసతాత్రమే యోగతాత్రముగాను, యోగతాత్రమే రసతాత్రముగాను, గుణకర్మప్రభావములచే సరిపోల్చి చెంటి నైకవృత్తిచి రచించిరి అట్లు రచించినవారిలోవిశారదుడు, కపాలి, మత్తమాండీలుడు, భాగ్యుడు, మారనేనుడు, రత్న భూషణుడు, శంభుడు, సాత్త్వికుడు, నరదాహనుడు, ఇంద్రుడు, గోముఖుడు, కలంఠి, వ్యాధి, నాగార్జునుడు, సురానందుడు, నాగబోధి, యశోధనుడు, ఖండేడు, కపాలి, బ్రహ్మ, గోవిందుడు, లంపకుడు, వారి మొదలగు నిరువదియేడుగు, రస సిద్ధప్రధాతకులైన యోగులు ముఖ్యులుగా రసతత్త్వముచున్నయమను గ్రంథమునఁ జెప్పఁబడితి. తరువాత రసాంతుశ్చైరవుడు, నంది, స్వచ్ఛందీశ్చైరవుడు, మంధానశ్చైరవుడు, కాక చండీశ్వరుడు, వాసుదేవుడు, ఋష్యశృంగుడు మొదలగు వారు క్రియారూపముగా నీతాత్రము నాచరించి, రసేంద్ర తిలక, భాంకీ, యోగి, మైథిల మహాదేవ, రసేంద్ర, రత్నాకర హరిశ్చంద్రప్రభృతి పండితగణములతో నాలోచనపూర్వకముగా విమర్శించి జీవోపయోక్తముగా, సిద్ధరససూహమును, సంగ్రహపఱచి లోకమునకు హితము చేసిరి. వానిని మరల వాగ్మిత్యుడాధ్యుడు మొదలగు ననేకు లనేకగ్రంథములుగా రచించిరి. ఆ విషయము లన్నింటిని చరిత్రాంశములతో విమర్శనపూర్వకముగాఁ దెలియఁజేయుటకు విద్యుత్పరివర్తనములకు సాధ్యమగును గాని నాయటి యల్పవృత్తులకు శక్యము కాదు. ఆ విషయ వటుంచి, రసతాత్రమునగుర్చి యిచ్చట కొంచెము తెలియఁజేయుచున్నాను.

ఈతంత్రమున, రసములు, మహారసములు, ఉపరసములు, లోహములు, వాని గుణవిశేషములు, కుద్ధి, సత్త్వి, దృతి భస్మప్రకారములు, రోగనివారణోపయోక్తముగా వివరింపఁబడినవి. దీని నభ్యసించుచు రందఱును బూర్వ మొకమతముగా నున్నట్లు గ్రంథపరిచయముచే జూచిన స్పష్టమగును; అదియే రసేశ్వరసత మని చెప్పవచ్చును. వీరి సిద్ధాంతమున శరీరమునే యాధారముగాఁ దీసికొనిరి. అనఁగా “శరీర మద్యం ఖలు ధర్మ సాధనం” “ధర్మార్థకామ మోక్షాణా మారోగ్యం మూల ముచ్యతే” అనునట్లు శరీరమును దోషరహితముగాఁ జేసికొని ముక్తిని బొందవలయునని వీరివాదము. అయితే విషయమై యనేక కర్మములు నిరూపించిరి. ఈశ్వరరచితయోగతాత్రమున, మనస్సు, వాయువులు, వీర్యము, వీనిని య మని య మాదుల చే దోషరహితముగాఁ జేసి, సప్తవర్తములతోడను, సప్తధాతువులతోడను, కూడుకొనిన శరీరమున, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార ధ్యానాదులచే స్థిరపఱచి, జాలోద్యాణాది బంధములచేతను, భూచరీ, భేదర్యాది ముద్రలచేతను, బంధించి అనాహతశబ్ద గ్రహణములచేతను, చిత్తశాదర్శనములచేతను, లయము చేసి, యోగాగ్నిచే యథాక్రమముగా, బక్యము చేసి నీ న, మూర్ఛితము, లేక ఉన్మత్తవస్థ లేక సమాధి లేక

అజరామరత్వము, చేకూరు నని చెప్పిన విధమునకే, రసతాత్రమున బాహ్యముగా రసమును ధాతువును గ్రహించి, దానిని మనస్సు ఆత్మ, వీర్యము, మొదలగువానికి సరిపోల్చి యట్టిప్రభావము కలదిగాఁ జూపి, యుక్తమూర్తికాదులచే రోధనచేసి, గంధక, తాళకాద్యుపద్రవములచే లయముచేసి, యేనుపూతలు పూసిన గాజుకుపైయందుంచి, యంత్రాదులందు, యథోచితముగా యంత్రంతో, మంచుద్రవ్యముతోవాగ్నులచే గ్రహముగాఁ బక్యముచేసి యగ్నికణముల పీఠించి, పాకమును గ్రహించి, సాంకశిలము చేసి తీసి చూచిన పూర్ణచంద్రతల్యముగా ప్రకాశించుచు, భస్మమగును, అనఁగా చలనరహితమగును. అట్టిదాని నేవనచే నజరామరత్వము చేకూరు ననియు, సర్వరోగములు దూరమగు ననియు, మోక్ష మిచ్చుటచే కలదనియు, ననభవ పూర్వకముగా సిద్ధాంతము చేసిరి. ఇంక ననేక మార్గాక్రియలు రసయోగతాత్రమునందు వర్ణించిరి. వా రి వి ధ ము గా వర్ణించుచు, బాహ్యపదార్థములను, గుణధర్మవిశేషములచే సాధ్యశక్యములయిన యితరదేవతలతో సరిపోల్చియు, వాని, వాగ్మిత్యులను, పురాణేతిహాసచరిత్రములకు సాధ్యశక్యము చూపియు దమజ్ఞానగరిమను వెల్లడిచేయుచు, రసతంత్రమున సాత్త్విజ్ఞానమును బోధచేసిరి. కేవలము రసతాత్రమే కాదు, పూర్వములచే రచింపఁబడిన యితరతాత్రములగుడ భౌతికజ్ఞానముతోపాటు ఆధ్యాత్మికజ్ఞానమును బోధచేయు చున్నయవి. అట్లు బోధించుట పూర్వసంప్రదాయమై వచ్చుచున్నది. కాని నేటిపాశ్చాత్య గ్రంథములను జూచిన నట్టి జ్ఞాన మిందు క్షేపణ గనిపింపదు. అహేతు ప్రచేతనే కేడు దేశము, భాగ్య హీనమయి, జ్ఞానహాస్యమయి, పరహస్తగతిమై, యథోగతికి వచ్చినదనుట అందఱును ప్రత్యక్షప్రమాణముగా గోచరించుచునే యున్నది. అది యటుంచుదము. ప్రస్తుతేషమయ మేమనెన రసమును సత్త్వదేవతతో సరిపోల్చి అది భక్తియుక్తముగా భక్తి, స్మరణ, ధ్యాన, దాన, పూజనంబులను వైదివిధములఁ బూజించిన, సర్వపాతకములు దూరమగు ననియు, దర్శనమాత్రమున శతాశ్చమేధఫలము కలుగు ననియు నిక ననేకవిధములుగా వర్ణింపబడినవి. పూర్వోక్తవిషయములచే జూచిన రసతాత్రము కర్మపరమయిన యోగతాత్ర మని చెప్పక తప్పదు. దీనిని బాగుగా గ్రహించి, యనుభవపూర్వకముగా నాచరించి, సిద్ధిని బడయవలయును. అట్టివారు రససిద్ధి లనఁబడుదురు. యోగసిద్ధులకును, రససిద్ధులకును తారతమ్య మిందుకయినను గనిపింపదు. వీరు కలలమహితమును దయతోఁ దుల్యముగాఁజేయుదురు. అనఁగా లోకమున కజరామరత్వము చేకూరునట్లు చేయుదురు. ఇట్టిసిద్ధులు రసము సాత్త్వికుల్యముగా వర్ణించిన దెందుచేత ననఁగా, నయ్యది ధాతువులలో నత్తన మయినది. నాశనరహిత మయినది. అనేకసమయములం దనేకాకృతులు దాల్చి మల స్వస్వరూపమును పొందుచున్నవి. మఱియు నిందు బరహత్మన్యాయమున, నితరధాతువు లన్నియు లీనమగుచున్నవి. ఎట్లనఁగా, కాష్ఠేషధములందు నాగమును, నాగమునందు వంగమును, వంగమున కుల్బమును, కుల్బమునఁ తారమును, తారమున స్వర్ణమును, స్వర్ణము రసమునందును, లీనమగుచున్నవి. ఇట్లేకాంశముతో ప్రకాశించు నాపరంబోధిని లేక రససిద్ధిని, లేక మోక్షమును, పొందుట కేవలము వైరాగ్యముచే నెంతమాత్రము సాధ్యముగాదు. తుణభంగురమై, జగవాద్యధిగభిరురణములతోఁ గూడుకొనిన శరీరమున మహాసింహుడు వీలవడదు. అయ్యది నిర్మలమయి, మనోతీతమయి, కేవలము యోగాసభక గోచర మయి యున్నది. జ్ఞానతపోధ్యయనసదాచారములచే బొందవచ్చును. భక్తిపరాయణులు, యోగాభ్యాసరతులు నాపరమాత్మను పొందుట కనేకప్రయత్నములు చేసి, చెప్పట కలవి నీ కష్టములకు లోనై యాకష్టములచే నాత్మను కుదించి అనఁగా కష్టము లాత్మపరీక్షయగా భావించి ధర్మమును విడనాడక, ఉన్మత్తుడై చివరకు సిద్ధిపొందునటులే, రసతాత్రాభ్యాసములు గూడఁ గష్టములకుఁ జిక్కుకొని, మిక్కుటమయిన వైరాగ్యమును పొంది, సంకల్పితకార్యముఫలించువఱకు విడువక తడవీక్షతో సాధించుచు జీవితము సిద్ధిపొందుదురు. ఇట్లుయోగ, రసతాత్రములకు సాధ్యశక్యము చూపి, రసమునకుఁ బ్రాముఖ్యము నొసగి రచించిన గ్రంథము లన్నియు, సంస్కృతమున నుండుట చేతను, మఱియు ననేకసాంకేతికపదములతోడను, ద్వంద్వార్థవాక్యములతోడను, అంతరంగికోదేశ్యములతోడను, నిండియుండుటచేతను చాలఁజ కష్టము దుర్భాగ్యమయి యున్నది. అట్టి వానిని నాచరించువారు దెబ్బకు కష్టసాధ్యము కాన, పండితులు, మహానుభావులగువారు, సాత్త్వికమున, నిష్క్రిగ్రంథములను, స్వభావలోనిక గ్రంథకర్తయందేశ్యముల ననుసరించియు, సంప్రదాయము ననుసరించియు, దేశకాలాదులకు విరోధము కలుగకుండ ను రచించి, పూర్వులకేర్పిని, స్వభావాకేర్పిని, లోకమున నిలుపుదురని, నామల్లిప్రాయము. రోగనివారణోపయోక్తముగాఁ జెప్పఁబడిన రసగ్రంథకాదిధాతువులనుగుఱించి యిచ్చట నాకుఁ దెలిసినంతవఱకు నాశక్తికొలది క్లుప్తముగాఁ జెప్పచున్నాను.

“ఫాస్తు”

(కథమభాగము)

ఆంధ్ర సారస్వతమున దిక్కులముక : వలారచకము పుట్టించుచున్నది. ఇట్లు సారస్వతాభివృద్ధికి తోడ్పడుచు యాను నిమలా మా వివాదాద్భుతమైతి. క్షయముక భాగముక రుసుల్లి కుమకాశిమగు విశేషము. నాధారముగ వైకొని ఒక నకల నల్లినయెడల గలగజేయఁ అభిరుచియొటి. క్షయముక సంబంధించిన పూర్వచారిత్రకచివయముల నాధారముగ వైకొని శతభక్తి పూర్వమహామూల సంస్కృతిని గలగజేయఁజుల రచించు నదికొటి. ప్రస్తుతముక సంబంధించిన యాఫాస్తు నకల యా : శయముక సంభుముకను యా : శయముకను సంబంధించినది కాదు. ఇయ్యది 15 వ శతాబ్దమునాటి కథ. జర్మన్ సంభూతోవములను ప్రకటించుచున్నది. రేకల్లు మహావి అంగమున వ్రాసికొనికే ఆంధ్రపరివర్తనము. ఇందు పాతముక అసక్తి గలగజేయఁజుల స్వసంభుము క్షయము కనుక అనుచున్నగు ను తెలియును లేవు. కాని యట్టి నకలను భావారోగిరించుట వలన గల్గుపయోజనము శరదేశము అసంభుము అకలము నాటి విషయము లన్నియును దెలిగఁవు. ఈ రేకల్లు మహావి సంభు : నందలి దోహదోవములను ప్రకృతివైచిత్ర్యములను పొగుగు గుర్రెరిగినవాడు. భగవంతుని లీలలను దానఁదమును గాంచువాడు. అయిన నకల దీ నుబంధమగు క్షయము అశ్వి ద్భుతములకున వెన్నియో గానించును. వానినన్నింటిని అనువాదకుల శ్రీయుల జేరుదుమాడి శేవగిరిరావు పంతులుగారు స్వీయమగు జర్మనాచారము గూడ జేర్చి అనువాద మను భ్రమ గలగజేయఁజుల సహజముక స్వమాత్మభావలో వ్రాసినటులనే వ్రాసిరి. ఈ కలలందు నిమల్లముకను ప్రణయము పొగుగు వర్ణింపబడినది. అదానికి గల్గి య వాంతరములే దానికి వన్నె దెచ్చెను. ఇందు అసంభారమును నుచ్చయభవము దాంధరము గూర్చియు గానించిన క్షయము అపూర్వములగు నుచ్చవి. అధు మదాంధరము గూర్చి కర్ణియమును బదివపుడు కాదంబరిలోని వర్ణనము జ్ఞాపి కచ్చెను.

ఈ ఫాస్తుకథ సంతు భూతకథియొకరు నడుపుచుండెను. ఇందు జర్మన్ ప్రభువుయొక్కయు ఇరవ నదియొక్కయు వృత్తాంతము బహిర్గతము జేయుచును. ఫాస్తు ధైరసాని కథ రెండవభాగమునందు పూర్తి యగును. ఈ భాగమున పూర్తిక జరుపునప్పటికి పాతముల రెండవభాగమునకు ఫాస్తు కథ యెట్లు ముగియునా యని యెరుగు జూచుచుండఁగలరు.

ఈ భావారోగిరణముగూర్చి యొకంత జెప్పవలయును. వాగు, మూలమున నున్న పేర్లె యుంచబడిన, నూడపే ర్లెము యును తెట్టలేదు. మూలము నాధారముగ జేసికొని అనుకరించును స్వభావముగ జూగిన కేరొకనకల గాదిది. మక్రికముక్రి అంగములమున నెట్లున్నదో అటులే పరివర్తనము జేయబడినది. అగ్గము దెలియని పాతములకు యాపేరును యాస భుమును కొంతవరకు అపరిచితముగ నుండవచ్చును గాని కొంత మూరము జరుపుకొలదియను వుచయము గలిగి అభివదిలగ గలదు. ఇట్లు ఆంధ్రమున పేర్లె మార్పుగూడ నున్నదట్లులు పరివర్తనము జేయుట క్రొత్త ఫక్కియేగాని యియ్యదియే రాజమూలముని చెప్పవచ్చును. అనువాదము స్వతంత్రముగ నుచియును నుండెనుగాని భావ కొంత క్లిష్టముగను సంస్కృత దీర్ఘమహా భూయిష్టముగను నుండి సామాన్యముల గభిరముగ దోషవచ్చును. లాని కథ నను సరించుట కియ్యది ప్రతిబంధకము నుండుట లేదు. వర్ణనముల పట్ల భక్తిశ్రీలు ప్రకృతి వైచిత్ర్యముల వర్ణించు పట్ల అనువాదము స్వీయతరీఖ జూటి, ఇట్టివిలులు బహిర్గతముగ పారసక్తియుకు ప్రయోజనకరముగ నుండి పరదేశ పరసంభుముల స్థితితుల దెబ్బను గాని స్వదేశ స్వసంభు సమకాలముక సంబంధించిన నకలగూడ ఈ గ్రంథకర్త రచించిన ఆంధ్ర సారస్వతముక వన్నె దెచ్చెనని నమ్మచుక్కాను.

ఈ గ్రంథమురాజుపేరొదరము నరస్వతి గ్రంథమండలి వారిచే ఆగ్రంథము 15 వ పుష్పముక అదేపల్లి లక్ష్మణస్వామి గాంచే ప్రకటింపబడినది. ఈమండలివారు నరసభరితుకు నకల లోకములను ప్రమదియచు ఆంధ్ర సారస్వతముక కొరయేని నేవజేయుచున్నారని చెప్పవచ్చును. ఈ గ్రంథమును వలయువారు రాజమహేంద్రవరము నరస్వతి గ్రంథమండలికొని వ్రాసిన బడఁజగలరు. వెల 1-8-0

చి జి

లాస్సబరీ, గకలతువాలా, మూక్కునసుగార్లు ప్రైవేటివా
రలో నుంచి మొత్తం. ఈ కార్యమనకు ఏర్పరుపబడిన "ఇం
డియను డివైన్సును" నీకివరకు 24 సవరణలు మూలము
జేతనవి వారు ప్రకటించిరి. జె. నేనుగారీనిదికి కొకాధికారిగ
నందినను.

A UNANIMIOUS VOTE OF CONFIDENCE

THE great minds of the country, the most gifted, the most intellectual and the most shrewd men, of position, power, prestige in public life, trusted and honoured alike by the people, have passed a singularly unanimous vote of appreciation on the work of THE MADRAS AYURVEDIC PHARMACY, Ltd. Gentlemen who have been trained to observe things and deduce correct conclusions therefrom, have observed the work of this Pharmacy and have arrived at only one conclusion.

WHETHER it is an Official or a Non-official, a Brahmin or a Non-Brahmin, a Moderate or an Extremist, an Independent or a Conventionalist, a Swarajist or a Congressman, a Co-operator or a Non-co-operator, their opinion is unanimous on one subject.

THEY may have a hundred differences, a hundred opinions, a hundred programmes; they may speak from a hundred platforms; they may be inside the Council or out—it makes no difference on this matter. Their voice is unanimous in their appreciation of this Pharmacy.

THIS IS WHAT THEY SAY

NO PARTY
NO SPLIT
NO DIVISION

A group of experienced and eminent men considering the work of The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., unanimously pass a vote of Confidence. That is your Guarantee.

*The great Desabandhu and
Staunch Swarajist
Sriji Chinnaraj Das.
President of the National
Congress, 1922.*

"It has given me great pleasure to accept the invitation of Ayurveda Ratna Pandit Dr. N. V. Sri Ramacharlu, Ph. D. Sc., to visit The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., of which he is the Managing Director. I have had the pleasure of noting from the very large number of Testimonials and communications received by him of the excellent results achieved by the use of the Medicines of this Pharmacy, particularly the 'Siddha Kalpa Makaradhwaja,' on the part of many people in several provinces of India, European and Indian, Parsi and Christian, Professional Medical men and Laymen alike. It is unnecessary for me to reiterate my Faith in the value and efficacy of the ancient and valuable Ayurvedic System of Medicine of this land whose resuscitation through the efforts of gentlemen like Dr. Sri Ramacharlu is but one sign of the great National regeneration and revival that we are now passing through. I trust that this Institution will flourish and be a means of great help to suffering humanity in the land."

31st May 1923. (Sd) C. R. DAS.

*The Hon'ble Dewan Bahadur
Sir P. Rajagopalachari,
K. C. S. I., C. I. E.
(Member, India Council)*

"It has given me great pleasure to visit The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., of which Dr. Sri Ramacharlu is the Managing Director. After the eloquent testimony to the efficacy of Ayurvedic medicines borne by my esteemed countrymen, Messrs. C. R. Das and C. Y. Chintamani, anything that I may say may appear superfluous. The correct knowledge and use of

Indigenous medicines should be of great help to the practitioners of the English system; and I wish this Pharmacy a long career of usefulness."

27th Dec, 1923.

(Sd) RAJAGOPALACHARI.

*The Veteran Politician and
Staunch Congressman
Sriji C. Vijayaragavachariar.
President of Indian National
Congress, 1920.*

I was intending for over a year to visit The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., and have had the pleasure of doing so to-day. Everything is neat and inviting. But what struck me most is the testimony of the high value of the Medicines especially 'Siddha Kalpa Makaradhwaja' from persons who used them and that in language and spirit perfectly genuine.

18th April 1923.

(Sd) VIJIARAGAVACHARIAR.

*The Hon'ble Sir A. P. Patro.
(Minister, Government of
Madras.)*

It gave me great pleasure to go round the various shelves packed with Ayurvedic Medicines prepared at The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., of which the learned and talented Pandit Sri Ramacharlu is the Managing Director. It is needless for me to add to the eloquent testimony borne by those who actually used and have been treated by the medicines especially 'Siddha Kalpa Makaradhwaja' famous medicine in Indian System—with the knowledge and learning of Pandit Sri Ramacharlu a Scientific system could be established and when it is clearly explained, the Oriental system of medicine will appeal to the West. The concern has to be worked on a Scientific and business principle. Every care is taken to prepare the medicine according to the Shastras and the various pre-

scriptives are fully examined before application. In a spirit of service and devoted to relieve the suffering humanity the work is being carried on; it is bound to find proper encouragement. The system followed in this institution is very laudable and deserves success.

4th February 1924.

(Sd) A. P. PATRO.

*The Hon'ble C. P. Ramaswami
Aiyar, C. I. E.
(Law member, Government of
Madras)*

"At the invitation of Mr. Sri Ramacharlu I had pleasure of visiting The Madras Ayurvedic Pharmacy Ltd. After perusal of the numerous Testimonials to the Efficacy of the Medicines prepared and sold at the Pharmacy, I can certify to the very useful work turned out by those responsible for the Institution. It is run on up-to-date and careful lines and if the Indigenous Science of Medicine is cultivated in a Scientific Spirit and with Assiduity, as it is apparently done here, it has a great future.

I wish him all success in his laudable enterprise."

1st Feb. 1924.

(Sd) C. P. RAMASWAMY AYYAR.

*The Hon'ble Dewan Bahadur
T. N. Sivagnanam Pillai.
(Minister, Government of
Madras)*

"It gives me much pleasure to visit The Madras Ayurvedic Pharmacy, Ltd., and I am greatly impressed by what I have seen. The medicine for the efficacy of which Dr. Sri Ramacharlu has secured numerous testimonials from grateful patients and distinguished visitors are arranged in a tasteful manner and the institution is a practical demonstration of the superiority of the Ayurvedic System of Medicine."

31st January 1924.

(Sd) T. N. SIVAGNANAM.

The following Gentlemen have also spoken highly of our Pharmacy.

The Hon'ble The Rajah of Kollengode, Member, Executive Council, Madras.
" " The Rajah of Panagal, Chief Minister, Madras.
" " Dewan Bahadur L. D. Swamikanu Pillai, President, M. L. C.
" " Justice V. Ramesam, Judge, High Court, Madras. [Travancore.]
Rao Bahadur R. Veeraraghava Iyengar, Chief Justice, High Court,

THIS VOTE OF CONFIDENCE on the Pharmacy by the leading gentlemen is the Safest Guarantee to you that the products of this Establishment are perfectly genuine, harmless, reliable and efficacious.

"SIDDHA KALPA MAKARADHWAJA"

(REGISTERED)

THE GREATEST NERVE TONIC OF THE DAY IS OUR PREMIER PREPARATION.

It is the result of correct preparation from correct ingredients according to correct Ayurvedic formulae and under the most advantageous conditions. It contains some of the most valuable ingredients in the Hindu Pharmacopoeia, such as gold, Provala, Mukta, Loha etc. It is a most potent cure for all acute and chronic diseases, such as.

ACIDITY	BRONCHITIS	DYSMENORRHOEA	FEVER	IMPOTENCY	MELANCHOLIA	PARALYSIS
AMENORRHOEA	CONSUMPTION	DYSPEPSIA	GLEET	JAUNDICE	MENORRHOEA	RHEUMATISM
ANÆMIA	DIABETES	ECZEMA	GONORRHOEA	LEPROSY	NEURALGIA	SPERMATORRHOEA
ASTHMA	DIARRHOEA	EPILEPSY	HYSTERIA	LEUCORRHOEA	OBESITY	SYPHILIS, VENEREALS ETC.

60 PILLS FOR A COMPLETE CURE, Price, Rs. 10. (TEN), Postage Extra.

The Premier Indian Chemists and Druggists—under the Managing Directorship of

Ayurveda Ratna Pandit, Dr. N. V. SRI RAMACHARLU, Ph. D. Sc.

THE MADRAS AYURVEDIC PHARMACY, Ltd.

[Authorised Capital :—Rs. 2,00,000]

Paid up Capital :—Rs. 1,50,000]

Head Office : 44, Govindappa Naicken St., G. T.

Telephone : No. 1034.

Box, No. 151.

KALPAM Madras.

MADRAS.

City Branch : 2/1, Mount Road.

Telephone : 837.

Royapettah Branch : 39, Bazaar Road.

Laboratory : 'KAMALALAYA' Mylapore.

Rajavid Sri Bamandasji
152 Harrison R

* * * * *
 నేత: కారాచరిత్రం పంపించుట వారతకాలము గూ
 డిదిని. (నరపాతకాల) రి నుచు బాణుడు చిద్రుచిత్తుడు.
 అంబులను ముగ్ధుడగున నే యుక్తుడు. వారిసేత బానుగ
 నున్నది. శ్రీంగం శ్రేష్ఠిగారి కథలను పాతకాల బానుగ పు
 డేయించును.

125

యావనులు ట్రేరము చేసికొనుటకు ప్రారంభించినప్పుడు

యావనులకు దాడి పెరగుటకు ప్రారంభించినప్పుడు, వారు స్వయముగానే ట్రేరము చేసికొనుటకు నేర్చుకొనవలెను. అట్టివాడు ఉపయోగించతగినది గిల్లెటు సేఫ్టీ రేజరు.

దీనిని ఉపయోగించుటకు నిపుణత నవసరము లేదు. అది వెంట్రుకలను విషవక శుభముగా ట్రేరము చేయును. ముఖమునందు గాయములు తగులదు, చర్మమునందు నొప్పి యుండదు, కొద్దిగా వ్యయ మగును; ఒకే కత్తి అనేక ట్రేరములకు ఉపయోగపడును.

డైమండు వర్తక గురుతుగలదే శ్రేష్ఠమైన గిల్లెటు రేజరు, కత్తులు అని తెలిసికొనును. వాటికిబదులు మరియొకటిని మీరు కొనకుండుటకై బాగ తృప్తుడు.

Representative: MULLER & PHIPPS (India), Ltd.

Bombay Calcutta Madras Karachi Rangoon

SAFETY RAZOR

Made in Boston, U. S. A., By the Gillette Safety Razor Company

ఓరియంటల్ గవర్నమెంటు సెక్యూరిటీ లైఫ్ అన్శూరన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్.

స్థాపితము 1874 బాంబే సంవత్సరము 1924

గొప్పమూలధనముగల హిందూ దేశ భీమాకంపెనీ హక్కుదారులకు కల్పించిన దాదాపు మొత్తము 8,00,00,000 ఆస్తులు 6,00,00,000 వైగానే గలదు. సులభముగా ఆదాయపుపన్ను రూ. 1,00,00,000 వైగానే గలదు. హానినోష్టములు 80,00,000 వైగానే గలదు.

అఫీసులు	ఈ దిగువస్థలందు
అహమదాబాదు	బెంగళూరు
అజ్మీరు	బొంబాయి
అలహాబాదు	కలకత్తా
దెల్లీ	కోలకాతా
కాంచీ	మరాఠ్ పూరు
కనాది	నాగపూరు
కోలాలంపూరు	పూనా
లాహోరు	రంగూను
మద్రాసు	రావల్ పిండి
మాండలే	తిరువేదము

భీమా చేయించుటకు యిష్టముగలవారందఱు తెలుసుకొని చేసి దానివలన గలగు లాభమును పొందుతుంటిది, దీని లాభములు యింకను ఎక్కువగా అభివృద్ధిచేసు నూచుటకు గలవు. ఓరియంటల్ మిక్కిలి లాభకరమైన ప్రత్యేక సదుపాయములనిచ్చును. అని మిక్కిలి జననమ్మకమైనది. ప్రత్యేక లాభముల పాలిసి, పరిమితిలకుల ప్రత్యేక పాలిసి, ఉన్నగునవి తెలుపు వివరముల పట్టిక కై కంపెనీకి వాయుడు.

Oriental Assurance Buildings } F. E. Vaid
Post Box No. 8. Madras. } Branch Secy,
Bangalore Branch:—No 3 South Parade
Trivandrum Branch:—Trivandrum.

మానస్ఫూర్తిని మాత్రము

30 మాత్రము 0-10-0 (కది అణాలు)

వెలుగుభాష! (పోస్టుభాష ప్రత్యేకము) గుణవర్ధకము! శరీరములో ఉష్ణాధికముచే కలిగెడి వైర్యకాల కీమాత్రము దివ్యావృతము. అజీర్ణము, ఆరుచి, ఆవులింతలు, అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, స్వాగముల యందు బలతయము, పిక్కులు, పూర్వములు, శిరస్సు, శ్రేణు, అస్థులు, మొదలగువానియందు గలిగెడి నొప్పులను బోగొట్టి దేహమును మంచి యారోగ్యమునకు చేర్చును.

ఈ మాత్రము మేళవిత నొప్పులను వెంటనే మాన్పును. యిందు ఆనేకపిషధులు చేరినవి. అనుభవము గల ఔషధగురువేతను పరమశాస్త్రీయు యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిచూచిన నిజము తెలియగలదు. చిరునామా:—

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,
పోస్టు నిడుమోలు, ఎలమర్రు, కృష్ణాజిల్లా.

నూతన ప్రచురములు

ఒక్కర పోతనామాత్య ప్రణీతము	
ఆంధ్ర భాగవతము	1-8 6-0-0
డిటో మేలుకతి 2 సంపుటములు	8-0-0
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	1-8 5-0-0
అనందరంగ రాట్నందము	1-8 1-8-0
అనంతనిధందము	1-8 0-14-0
శుక్లవీరము	1-8 2-8-0
అభిరక్షకారికలు, ఫటిక	1-8 1-0-0

ఇంకను అనేక సంస్కృతాంశుగ్రంథములు ముద్రణమున. కృష్ణలూగులు చూడకొరకము. పంపిణీ - రామస్వామిశాస్త్రిని అండ్ సన్స్, మద్రాసు.

BEST MEDIUM FOR PROGRESSIVE ADVERTISERS.

THE BUSINESS DIRECTORY

OF INDIA, BURMA & CEYLON.

Published for the mutual Benefit of the
Foreign and Indian Business Houses

A Comprehensive Directory of the various Businessmen, Exporters and Importers, Firms, Factories, Manufactures Mills and Industries of the principal Cities, Ports and Towns of India, Burma and Ceylon.

Advertisement Rates in 1924 edition.

Full Page (a copy free)	...	Rs. 150	2 inches Single Column	...	Rs. 20
Half Page	...	80	1 inch. Single Column	...	10
Quarter page	...	50	Name alone in Bold Types	...	5

1 Page in Art Paper in 2 Colour Printing Rs. 200.

Price Per copy Rs. 10 or £ 1 net.

TESTIMONIALS OF

THE BUSINESS DIRECTORY OF INDIA, BURMA & CEYLON.

The British Printer, London.

The Business Directory offers a bulky volume in stout covers, suitably arranged for reference. The Kanara Press has certainly shown very strong enterprise in the production of the Directory. The lists must be of the greatest use to business people in the enormous districts covered, as also to export houses in this country. The volume is well supported by advertisers.

Jam-e-Jamshed, Bombay.

A mass of usefull information relating to the chief cities of India that ought to satisfy the requirements of the most exacting business houses. The information is classified and arranged according to the cities alphabetically that relating to the Presidency towns of Bombay, Madras, Calcutta and Colombo being almost complete and authoritative. A brief but interesting introductory note precedes the information given about each town or place of commercial importance, a feature that adds considerably to the usefulness of the Directory.

Ceylon Daily News, Colombo.

A useful addition to the libraries of business houses in India, Burma and Ceylon. It affords a useful reference book, and the manner in which the index of products is compiled makes it simple to place a finger on the right place for the goods. The printing is clear and distinct, and the volume serviceably bound.

The Indian Review, Madras.

This is an All-India Directory of useful information for all businessmen. It contains descriptive accounts of trading and import centres in India, Burma and Ceylon, together with a list of trades and business terms in the respective cities. The Directory is amply illustrated.

The British Export Gazette, London:—We would draw the attention of all interested in Far Eastern markets to the excellent "Business Directory of India, Burma and Ceylon," published by the Business Directory Co., Kanara Press Buildings, Madras, the 1923 edition of which has just reached us. The work covers the principal towns of the countries concerned, business names being arranged under trade headings, while there are additional sections particularising firms in certain foreign centres who are engaged in trade with India. Not the least helpful part of the volume is that devoted to the Indian import and export Customs tariffs.

Indian Daily News, Calcutta.

This is a very handy volume containing a mine of information. It not only gives a detailed list of business firms in order of subjects of almost all the important towns of India, Burma and Ceylon, but it has also a Foreign Section stuffed with similar information. Every business man and public institution should possess a copy.

West coast spectator, Calicut.

The Business Directory contains a fund of information which will be found of considerable use not only by businessmen in this country, but also manufacturers, merchants and exporters in foreign countries, desirous of forming or extending trade relations with the Indian Empire.

The Bombay Chronicle.

The Business Directory has an attractive get-up and it offers a good medium of advertisement. It contains valuable information for businessmen. Some prominent features are exchange values and money equivalents ready reckoner tables, Indian Customs duties and tariff valuations, together with brief descriptive notices on important business centres. Occasional photographs of special attraction of cities give some relieving interest. Some tips to salesmen are also given. The volume is a welcome addition to the number already in the field.

Ceylon Observer, Colombo.

It is clearly printed and is a comprehensive work dealing with the businesses of about 200 principal places. In the foreign section is given a list of firms in the United States of America interested in trade with India and the Far East. On the whole this Directory should prove a useful work of reference to businessmen.

The Hindu, Madras.

The Business Directory is a handsome book of reference useful for businessmen of every description, including traders and merchants. It is a directory of Banks, Firms, Associations and Business houses in all important towns and cities of India, Burma and Ceylon, arranged in the alphabetical order. The descriptions of these cities is brief and interesting. The names of foreign Banks and Firms interested in trade with India are also given.

The Servant, Calcutta.

On the whole we congratulate the publishers on this very useful publication. Every business firm will encourage this first Indian enterprise of the kind will do so with profit.

The Cochin Argus, Cochin.

A mass of information of interest and service to merchants, traders, bankers, exporters and importers, commercial travellers, pressmen and others, has been brought together in a very handy form. This Business Directory is a book that should prove a useful addition to any reference library, while it is also calculated in its own way, to help forward the progress of Indian commerce and industry.

Madras Mail, Madras.

It is a well got-up publication and gives a comprehensive list of the different trades, not only in the principal cities of the Indian Empire but also in various mofussil centres. Prefixed to the volume is much valuable information regarding business abbreviations, weights and measures, Indian Customs duties, etc. The publication should prove of great use to merchants and tradesmen on the look-out for improving their business.

Editor, The British Printer, London.

You are to be congratulated upon the success of his very substantial volume.

The Western Star, Trivandrum.

The bulk of the publication is devoted to interesting and appropriate descriptive accounts of the principal cities, ports and industrial towns all over the Indian Empire together with comprehensive details of trades, arts and industries, several of these accounts being embellished with illustrations of the principal buildings and places of interest.

The Statesman, Calcutta.

The Business Directory of India, Burma and Ceylon for 1923 issued from the Kanara Press, Madras, is a useful work of reference. It has an Indian as well as a foreign section and the information given is of a kind that will be appreciated not only by businessmen in this country, but also by manufacturers, merchants and exporters in foreign countries.

The Modern Review, Calcutta.

This is a very useful book of reference for businessmen and a very good medium of advertisement. Chief towns of India have been treated under different sections somewhat with short introductory notices about their origin and objects of interest. The book deserves a good circulation among the public taking an interest in commerce, industry and trade of the country.

The Industry, Calcutta.

This handy volume contains addresses not only of the Business houses of this country but also of some representative firms of Shanghai, (China: Kobe (Japan), Singapore etc. This is a new diversion for which the Directory should be liked, by merchants at wishing to extend their trades in oriental seas. It is nearly printed decently bound and cheaply priced.

The Champion, Calicut.

A business gazetteer of the chief cities, sea-ports industrial and trading towns within the Indian Empire.

Wanted Agents Every Where, Liberal Commission.

Designers, Printers & Publishers :

THE KANARA PRESS, MADRAS

Telegram : "KETHEKI"

Phone 540.

అన్నతాంజనము

కఫహరిచూరము

అన్నదప్పి 1-కి 0-8-0 (6 డబ్బీల మందుగలది) 1-కి రూ 2-0-0
ఈ చూరము మూలకలచే చేయబడినది.
కఫ, ఉబ్బును, కాఠిని, తైలబద్ధము మొదలగువానికి
మిగుల ఉపయోగించును. దీని వెంటపండుకొడుగు మంచిది.

జీర్ణరసాయనము

అపిష్టముకలన భుజించిన వస్తువులు రక్తముకు సరిగా మారవు.
అజీర్ణము మిగిలిన రోగములకు కారణము. దీనివలన జీర్ణశక్తి
లంబు కద్రసావనము క్రమముగ గలిగి దుర్బల మేర్పడి అయ్యు
క్షించును. 26 మూతల డబ్బీ వెల రూ 1-4-0.

కుష్టుకు తైలము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-8-0 వి. పి. సహా 0 13-0
ఈతైలము పొడలు, బొల్లి, తెలుపు, నలుపు,
కుష్టులకు రాయుటకు ఉపయోగించును.

అన్నతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

హనుమూనము

లోక ప్రసిద్ధ
మైనది.

దీన్ని సమానమైనది వేరులేదు.

ఎస్. రంగనాథం శెట్టి, లిండు బ్రదర్, 12 బుదరువీధి, మదరాసు.

వాణిముత్యాక్రమశాల, బెజవాడ:

అచ్చు బైండుకనలు, రబ్బరుస్టాంపులు, సిల్లు, రాగి, బంగారము, వెండిసామా
నులపై శిల్పములు, బొమ్మలుచేయుట, ప్లేవనరీ సామానులు (609)

ఎం. కే. వింగు

7-4-1924 తేదినుండి

మరలధరలు తగ్గించబడినది

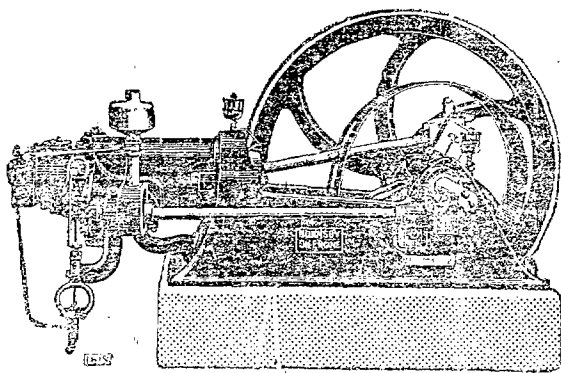
రస్త్ నె - హార్ ను బై

స్టాండ్ థ్రెషు

సుప్రసిద్ధమైన ఈ ఇంజనులు

విస్తారముగా ఖర్చుగుటచేతనే

ధర తగ్గించుటకు వీలైనది.

మాక్రాత్త ధరలు పట్టికిని

నెం ఎ 44:3 రు

చిత్రవిచిత్ర క్యాటలాగ్ నకును

ఇప్పుడే వ్రాయును.

ఆ యి ల్ ఎం జి ను లు

6.45 వి. హెచ్. పి. వరకు అన్నికొలతలలో గలవు.

SOLE AGENTS IN MADRAS

MASSEY & Co., Ltd.

POST BOX No. 60

MADRAS.